

ЗВІТ
за результатами дослідження

**«ЗВ'ЯЗОК СВІТОГЛЯДНИХ ОЧІКУВАНЬ
УКРАЇНЦІВ З ЖИТЛОВОЮ ПОЛІТИКОЮ
ДЕРЖАВИ»**

Київ 2021

ЗМІСТ

Основні висновки та рекомендації.....	3
1. Методологія дослідження	5
2. Соціально-демографічні характеристики респондентів, які взяли участь у обстеженні	6
3. Задоволеність житловими умовами та наміри їх покращити	9
4. Шляхи покращення житлових умов	15
4.1. Проживання в орендованому житлі	15
4.2. Іпотечний кредит	19
4.3. Допомога від держави у вирішенні житлових проблем.....	21
5. Оцінка державної житлової політики України	27
6. Очікування щодо української державної житлової політики.....	30
Додаток.....	38

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

- До відповідей респондентів, зібраних у цьому дослідженні, була застосована процедура статистичного зважування. Статистичні ваги було розраховано на основі зовнішньої інформації, у якості якої використано дані репрезентативного всеукраїнського Обстеження умов життя домогосподарств. В результаті було суттєво підвищено репрезентативність результатів дослідження «Зв'язок світоглядних очікувань українців з житловою політикою держави». Усі подальші висновки базуються на зважених даних.
- В цілому респонденти добре поінформовані щодо державної житлової політики: 62% зазначають, що знайомі з житловою політикою України та володіють інформацією щодо діючих житлових програм. Такий високий рівень поінформованості може бути пов'язаний з передпредставленням у вибірці осіб, незадоволених своїми житловими умовами. Тобто, тих, хто цікавиться державними житловими програмами, адже для них це питання є актуальним. При цьому більшість опитаних оцінюють державну житлову політику критично: 76% вважають, що житлова політика України не відповідає потребам громадян.
- На думку більшості опитаних (63,6%) для забезпечення громадян України житлом держава у першу чергу повинна надавати кредити на покупку житла з низькою відсотковою ставкою. Тут варто відзначити незначну поширеність патерналістичних настроїв серед населення України: лише 9,2% опитаних вважають, що першочерговим завданням держави у сфері житлової політики є надання житла у власність безкоштовно. При цьому понад 7% вважають пріоритетним напрямом надання орендного житла на пільгових засадах.
- Для більшості опитаних (57,1%) наявність власного житла була б стримуючим фактором від еміграції за кордон. Найвищий відсоток тих, для кого житло є стримуючим фактором, проживає у східному макрорегіоні (Донецька, Луганська та Харківська області), а найнижчий відсоток – у центральному (Черкаська, Дніпропетровська, Кіровоградська, Хмельницька, Полтавська та Вінницька області) та південному (Одеська, Херсонська, Миколаївська та Запорізька області). Також, суттєві відмінності простежуються за типом житла: серед респондентів, які проживають в орендованому житлі, значно вища частка тих, для кого житло є стримуючим фактором від переїзду закордон.
- Серед проживаючих в орендованому житлі простежується вкрай низький відсоток задоволених своїми житловими умовами. При цьому респонденти очікують державної допомоги у першу чергу у придбанні власного житла. Довгострокове проживання в орендованому житлі не вважається прийнятним, таке житло розглядається лише як тимчасовий варіант.
- Для того, щоб вести мову про можливу імплементацію доступного орендованого житла у державну житлову політику, потрібні окремі дослідження з цього питання, спрямовані на вивчення причин такого ставлення до проживання в орендованому житлі. За результатами даного дослідження основною причиною, яка стримує опитаних від оренди, є небажання жити у чужому житлі. Для прикладу, частка тих, хто боїться нашкодитись на шахраїв, переймається через спонтанне виселення або не хоче підлаштовуватись під умови орендодавця є значно нижчою. Тобто, тут може йти мова про певний психологічний бар'єр або ж про глибоко вкорінений стереотип

щодо того, що житло має обов'язково бути у приватній власності. Подальші дослідження зможуть дати відповідь на це питання, але вже на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що такий напрям державної житлової політики, як доступне орендоване житло, потребує потужної інформаційної кампанії, оскільки він просто не буде сприйматись населення як можливий варіант вирішення своїх житлових проблем.

- Але все ж серед тих, хто готовий проживати в орендованому житлі тривалий час, суттєво вищий відсоток незадоволених житловими умовами порівняно з іншими категоріями респондентів. Тобто, орендоване житло може бути прийнятим варіантом покращення житлових умов, якщо ці умови є вкрай несприятливими.
- Орендоване житло для тимчасового проживання є найбільш прийнятним для наймолодшої вікової групи (18-29 років). Також серед наймолодшої вікової групи найвищий відсоток тих, хто не визначився з відповіддю на питання щодо іпотечного кредиту. При цьому серед цієї вікової групи найвища частка тих, хто хотів би отримати допомогу від держави у вирішенні житлових проблем, але нічого не знає про такі можливості. Можна зробити висновок щодо необхідності певної інформаційної кампанії, орієнтованої на цю вікову групу, щоб донести інформацію про релевантні для них напрямки державної житлової політики.
- Значний відсоток респондентів готові придбати житло в іпотеку. До того ж, серед очікувань щодо житлової політики держави переважає надання кредитів на покупку житла з низькою відсотковою ставкою: саме це, на думку більшості опитаних, має у першу чергу робити держава для забезпечення громадян України житлом. Серед тих, хто готовий оформити іпотеку, 64,5% готові сплачувати за іпотечним кредитом від 20% до 40% місячного доходу. Такі наміри можна вважати цілком реальними, а не декларативними, адже 55,1% цієї групи респондентів вже зараз сплачують від 20% до 40% доходу на утримання житла.
- Найвищий відсоток тих, хто хотів би оформити іпотечний кредит, простежується у віковій групі 40-49 років. При цьому, для цієї ж вікової групи характерне найгірше ставлення до орендованого житла (70% взагалі не готові там проживати), і для таких респондентів власне житло є потужним стримуючим фактором від еміграції закордон. Найвища частка готових оформити іпотечний кредит серед респондентів, які проживають у східному макрорегіоні (Донецька, Луганська та Харківська області).
- Загалом, найсуттєвіші відмінності у очікуваннях респондентів щодо державної політики, а також у намірах взяти участь у державних житлових програмах, простежуються між власниками житла та орендарям (відмінності за статтю, віком, регіоном проживання є менш значними). Тому, житлова політика, спрямована на ці дві категорії населення має відрізнятись. Якщо орендарі у першу чергу орієнтовані на придбання житла (більшість із них очікують допомоги від держави у цьому, адже не можуть придбати житло самостійно), то власники житла потребують розширення житлової площі, проведення ремонту у своєму житлі.

1. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження «Зв'язок світоглядних очікувань українців з житловою політикою держави» є вивчення і узагальнення думок українців щодо їх очікувань від житлової політики держави.

Збір первинної інформації проводився методом онлайн опитування. Онлайн опитування тривало з 19.04.2021 по 17.05.2021. Анкета дослідження наведена у Додатку.

За підсумками польового етапу отримано відповіді на анкету від 1149 респондентів.

Висновки, зроблені на основі вибіркової сукупності онлайн обстеження (респонденти, тобто, особи, які взяли участь у опитуванні) не можуть бути поширені на генеральну сукупність (уся сукупність осіб, яких необхідно досліджувати, у цьому дослідженні – це населення України). Це пов'язано з тим, що для вибіркової сукупності онлайн обстежень характерні певні зміщення. Так, зазвичай, у таких вибірках перепредставлені молодші вікові групи та жителі міської місцевості (через ширший доступ цих категорій до Інтернету). Також, у таких дослідженнях з вищою ймовірністю візьмуть участь ті, хто зацікавлений у темі опитування/для кого ця тема є особливо актуальною.

Тому, для поширення результатів онлайн опитування на генеральну сукупність (у цьому дослідженні – на усе населення України), необхідно розрахувати статистичні ваги. Статистична вага – це коефіцієнт, який являє собою кількість одиниць генеральної сукупності, які репрезентує одна одиниця вибірки. У цьому дослідженні статистичні ваги розраховуються на основі зовнішньої інформації, яка є репрезентативною для усього населення України. Таку інформацію щодо житлових умов, а також статево-вікового складу населення України, можна отримати з Обстеження умов життя домогосподарств (ОУЖД). ОУЖД – це державне щоквартальне вибіркове обстеження, яке проводиться з 1999 року.

Для дослідження «Зв'язок світоглядних очікувань українців з житловою політикою держави» характерна суттєва диспропорція міського та сільського населення: лише 34 респонденти зі 1149 опитаних вказали, що проживають у сільській місцевості (тобто, усього 3% від вибіркової сукупності). Тому, вагові коефіцієнти розраховувались лише для міського населення, для респондентів, які вказали місцем свого проживання сільську місцевість, статистична вага дорівнює 1. Аналіз даних у розрізі міське/сільське населення у цьому дослідженні не проводився.

Для розрахунку ваг були використані розподіли для міського населення отримані за результатами ОУЖД станом на кінець 2020 року за такими змінними:

- тип власності на житло (житло у приватній власності; житло, орендоване у фізичних осіб; інше);
- регіон проживання;
- стать;
- вік.

В результаті застосування процедури зважування суттєво підвищено репрезентативність зібраних даних для всього населення України. За ознаками, на основі яких розраховано статистичні ваги, отримані результати наближаються до результатів, отриманих на основі репрезентативних всеукраїнських обстежень. Також репрезентативність результатів підвищилась ще за низкою ознак, які не враховувались при розрахунку ваг, а саме: рівень задоволеності житловими умовами, тип житла, кількість житлових кімнат, кількість осіб у домогосподарстві, наявності дітей до 16 років.

2. СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РЕСПОНДЕНТІВ, ЯКІ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ОБСТЕЖЕННІ

Переважає більшість респондентів (95,5%) проживають у міській місцевості, при цьому 73,7% опитаних вказали, що проживають у обласному центрі. У розрізі областей найвища частка опитаних проживає у м.Києві (27,3%), Київській області (27,2%) та Харківській області (10,4%). Хоча у даному опитуванні представлені усі області, частка опитаних у інших 22 областях є незначною (від 0,1% до 3,7%). Тому 24 області та м.Київ були об'єднані у шість макрорегіонів:

1. Схід: Донецька область, Луганська область, Харківська область.
2. Захід: Івано-Франківська область, Чернівецька область, Львівська область, Рівненська область, Тернопільська область, Волинська область, Закарпатська область.
3. Місто Київ.
4. Північ: Київська область, Житомирська область, Сумська область, Чернігівська область.
5. Центр: Черкаська область, Дніпропетровська область, Кіровоградська область, Хмельницька область, Полтавська область, Вінницька область.
6. Південь: Одеська область, Херсонська область, Миколаївська область, Запорізька область.

Більшість опитаних складають люди середнього віку (30-49 років) – 74,8% – та жінки – (66,8%). У опитуванні майже не представлені старші вікові групи: частка респондентів 50-59 років становить 8,2%, а частка опитаних 60 років і старше – всього 2,3%. Такий віковий розподіл є типовим для онлайн опитувань, що пов'язано з обмеженим доступом до Інтернету осіб старшого віку, а, отже, їх нижчою ймовірністю потрапити до вибірки. При цьому наймолодша вікова група (18-29 років) становить лише 14,8%. Це можна пояснити більш низьким рівнем зацікавленості у тематиці опитування у порівнянні з людьми середнього віку.

Переважає більшість респондентів, які взяли участь у опитуванні, проживають в орендованому житлі (73,3%). Лише 10% опитаних проживають у власному житлі. Такий розподіл суперечить даним всеукраїнських вибіркового опитувань (Обстеження умов життя домогосподарств). Згідно даних Обстеження умов життя домогосподарств (ОУЖД) на кінець 2020 року в орендованому житлі проживають лише 4,8% населення. Така суттєва різниця обумовлена особливостями методу онлайн опитування. У онлайн опитуваннях ймовірність потрапити до вибірки респондентів, які зацікавлені у тематиці обстеження, є суттєво вищою. Опитування, спрямоване на удосконалення житлової політики держави, ймовірніше зацікавить респондентів, які не задоволені своїми умовами проживання. При цьому частка тих, хто незадоволений своїми умовами проживання, серед респондентів, які проживають в орендованому житлі, є суттєво вищою у порівнянні з тими, хто проживає у власному (69,5% та 39,1% відповідно).

Переважає більшість опитаних проживають у окремій квартирі (81,5%), частка тих, хто проживає у власному будинку є незначною (3,1%), що пов'язано із тим, що серед опитаних дуже мала частка жителів сільської місцевості (3%).

Більшість опитаних (78,3%) проживає у житлі загальною площею від 26 до 60 квадратних метрів. Такий самий відсоток опитаних (78,3%) проживає у помешканні, яке включає в себе 1 або 2 житлові кімнати. Також 62,5% опитаних респондентів проживають

разом із дітьми у віці до 16 років. А от частка тих, хто проживає разом із особами пенсійного віку, є значно нижчою – 25,6%. При цьому 82,7% домогосподарств, які потрапили у вибірку, мають у своєму складі від 1 до 4 осіб.

Таким чином, опитані респонденти представляють собою відносно однорідну сукупність, але їх соціально-демографічна структура суттєво відрізняється з даними, отриманими в результаті репрезентативних загальноукраїнських обстежень. Це пояснюється перепредставленням у вибірковій сукупності людей, незадоволених своїми житловими умовами, у першу чергу тих, хто проживає в орендованому житлі. Для поширення результатів опитування на все населення України отримані дані потрібно переважити (підхід до розрахунку статистичних ваг описаний у методології).

В результаті застосування процедури зважування суттєво підвищено репрезентативність зібраних даних для всього населення України за ознаками макрорегіону, типу власності на житло, статі та віку. Також репрезентативність результатів підвищилась ще за низкою ознак, які не враховувались при розрахунку ваг, а саме: рівень задоволеності житловими умовами, тип житла, кількість житлових кімнат, кількість осіб у домогосподарстві, наявності дітей до 16 років. Таким чином, подальший аналіз проводиться на зважених даних.

Диспропорція міського і сільського населення зберігається, тому аналіз даних у розрізі типу населеного пункту не проводиться. Розподіли респондентів за соціально-демографічними характеристиками після використання ваг наведено у Таблиці 1.

Таблиця 1. Розподіли респондентів за соціально-демографічними характеристиками

Стать (%)	
Чоловіки	33,6
Жінки	66,4
Вік (%)	
18-29 років	17,0
30-39 років	21,5
40-49 років	18,0
50-59 років	18,2
60 років і старше	25,3
Макрорегіон (%)	
Схід	18,8
Захід	15,3
Київ	10,8
Північ	13,4
Центр	25,2
Південь	16,4
Тип населеного пункту (%)	
Обласний центр	75,7
Місто (але НЕ обласний центр)	19,9
СМТ (селище міського типу)	1,4
Село, селище	3,0

Власність на житло (%)	
Проживають у власному житлі	86,9
Проживають в орендованому житлі	11,0
Проживають у соціальному житлі	0,1
Проживають у службовому житлі	0,3
Проживають у родичів/друзів	1,7
Інше	0,1
Відмова від відповіді	0,02
Тип житла (%)	
Окрема квартира	86,5
Комунальна квартира	2,0
Індивідуальний будинок	8,1
Частина індивідуального будинку	2,0
Гуртожиток	1,1
Інше	0,2
Відмова від відповіді	0,1
К-сть осіб у домогосподарстві (%)	
1 особа	21,6
2 особи	27,0
3 особи	25,0
4 особи	15,3
5 та більше осіб	11,1
Загальна площа житла (%)	
20-40 кв. м	13,4
40-60 кв. м	39,1
60-80 кв. м	32,8
80-100 кв. м	7,7
100-150 кв. м	5,6
150-200 кв. м	0,01
Понад 200 кв. м	1,0
Важко відповісти/відмова від відповіді	0,3
Житлова площа житла (%)	
20-40 кв. м	46,2
40-60 кв. м	41,8
60-80 кв. м	8,6
80-100 кв. м	1,8
100-150 кв. м	1,1
Важко відповісти/відмова від відповіді	0,4
К-сть житлових кімнат (%)	
одна кімната	15,4
дві кімнати	44,3
три кімнати	18,6
чотири і більше кімнат	21,7

3. ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ЖИТЛОВИМИ УМОВАМИ ТА НАМІРИ ЇХ ПОКРАЩИТИ

Для поширення отриманих результатів на все населення України і для оцінки рівня задоволеності житловими умовами дані потребують зважування. Після зважування відсоток тих, хто повністю або скоріше задоволений своїми житловими умовами, становить 64,7% (рис.1), що співвідноситься з тенденціями, отриманими на даних всеукраїнських вибіркових обстежень (так, згідно з Обстеженням умов життя домогосподарств, частка тих, хто задоволений своїми житловими умовами, на кінець 2020 року становить 59,7%).

Рис.1. Рівень задоволеності житловими умовами, %

Незважаючи на те, що більшість так чи інакше задоволена своїми житловими умовами, лише 16,4% респондентів зазначили, що не бажають або не мають потреби їх покращувати. Можна виділити чотири напрямки можливого покращення житлових умов для опитаних: 34,3% хотіли б зробити ремонт у тому житлі, у якому вони зараз проживають; 27,9% хотіли б переїхати в окреме житло; 25,7% – менше платити за своє житло; 25,3% потребують більшого за площею житла (з більшою кількістю кімнат) (рис.2).

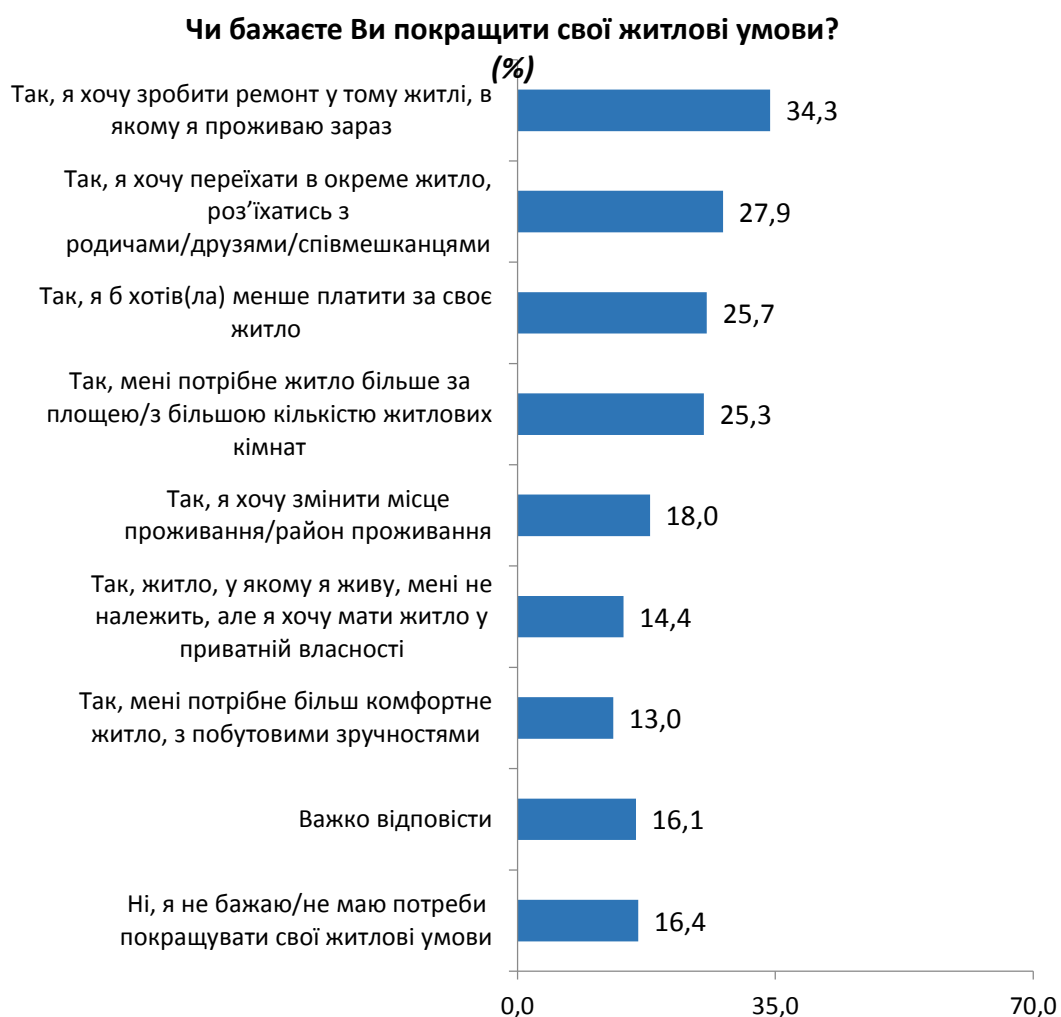

Рис.2. Бажані Напрями покращення житлових умов, у % до всіх опитаних

Не бажають покращувати свої житлові умови лише респонденти, які повністю ними задоволені: серед цієї категорії респондентів 83,2% не хочуть або не мають потреби покращувати свої житлові умови. Серед респондентів, які скоріше задоволені житловими умовами, більшість (55,1%) хотіли б зробити ремонт у тому житлі, у якому зараз проживають. Серед респондентів, які скоріше задоволені житловими умовами, основні напрямки їх покращення – це переїзд у більше за площею житло (39%) та переїзд у окреме житло (33,6%). Серед респондентів, які повністю незадоволені своїми житловими умовами, спостерігаються схожі тенденції: більшість опитаних у цій категорії (64,3%) бажають переїхати в окреме житло, а 49,1% опитаних хотіли б переїхати у більше за площею житло (рис.3).

Рис.3. Напрями покращення житлових умов в залежності від рівня задоволеності житловими умовами, %

Рівень задоволеності житловими умовами суттєво відрізняється у респондентів, які проживають у власному житлі, та у тих, хто проживає в орендованому житлі. Так, серед тих, хто проживає у власному житлі, відсоток повністю або скоріше задоволених житловими умовами складає 73,3%. Серед тих, хто проживає в орендованому житлі, цей показник становить 9,5% (рис.4).

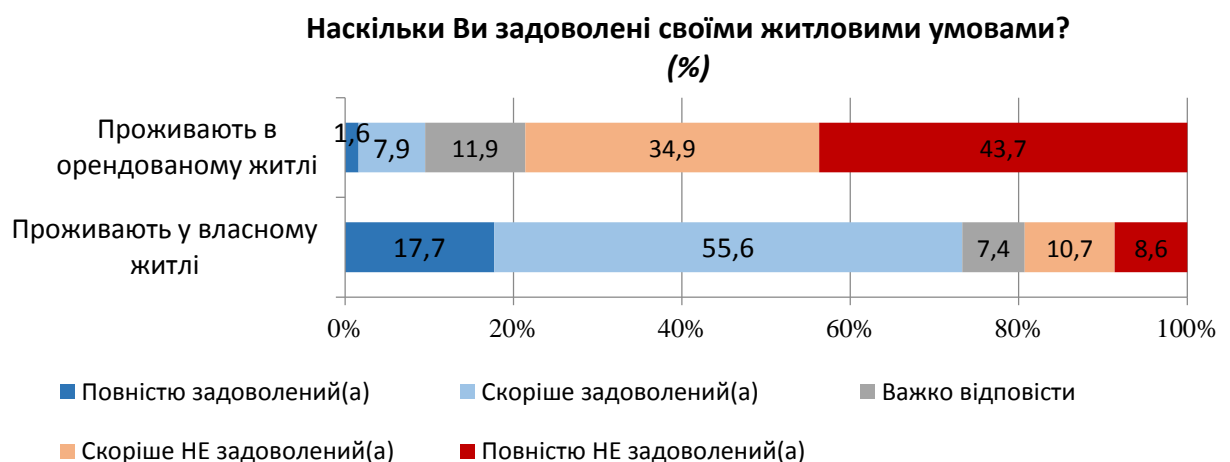

Рис.4. Рівень задоволеності житловими умовами у розрізі типу власності на житло, %

Більше половини опитаних (52%) надали б перевагу проживанню в окремому будинку, якби у них був такий вибір (рис.5).

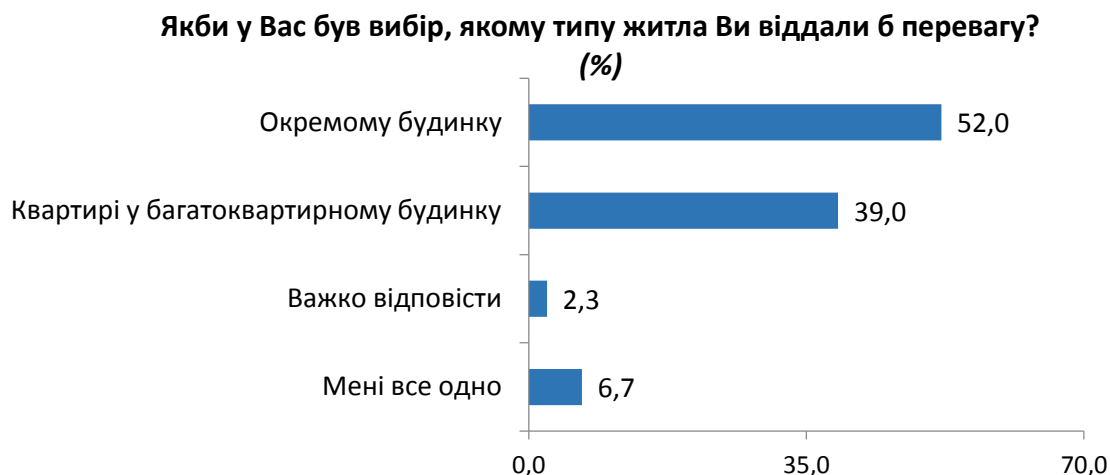

Рис.5. Розподіл респондентів за бажаним типом житла, %

Серед труднощів, пов'язаних з неналежними житловими умовами, на перший план виходять: відкладання народження дитини/дітей (цю проблему відзначили 32% опитаних), проблеми з фізичним і психологічним здоров'ям (31,3%), невпевненість у завтрашньому дні (26,5%), відсутність особистого простору (22,7%) (рис.6).

Які труднощі у Вашому особистому житті пов'язані з незадовільними житловими умовами?

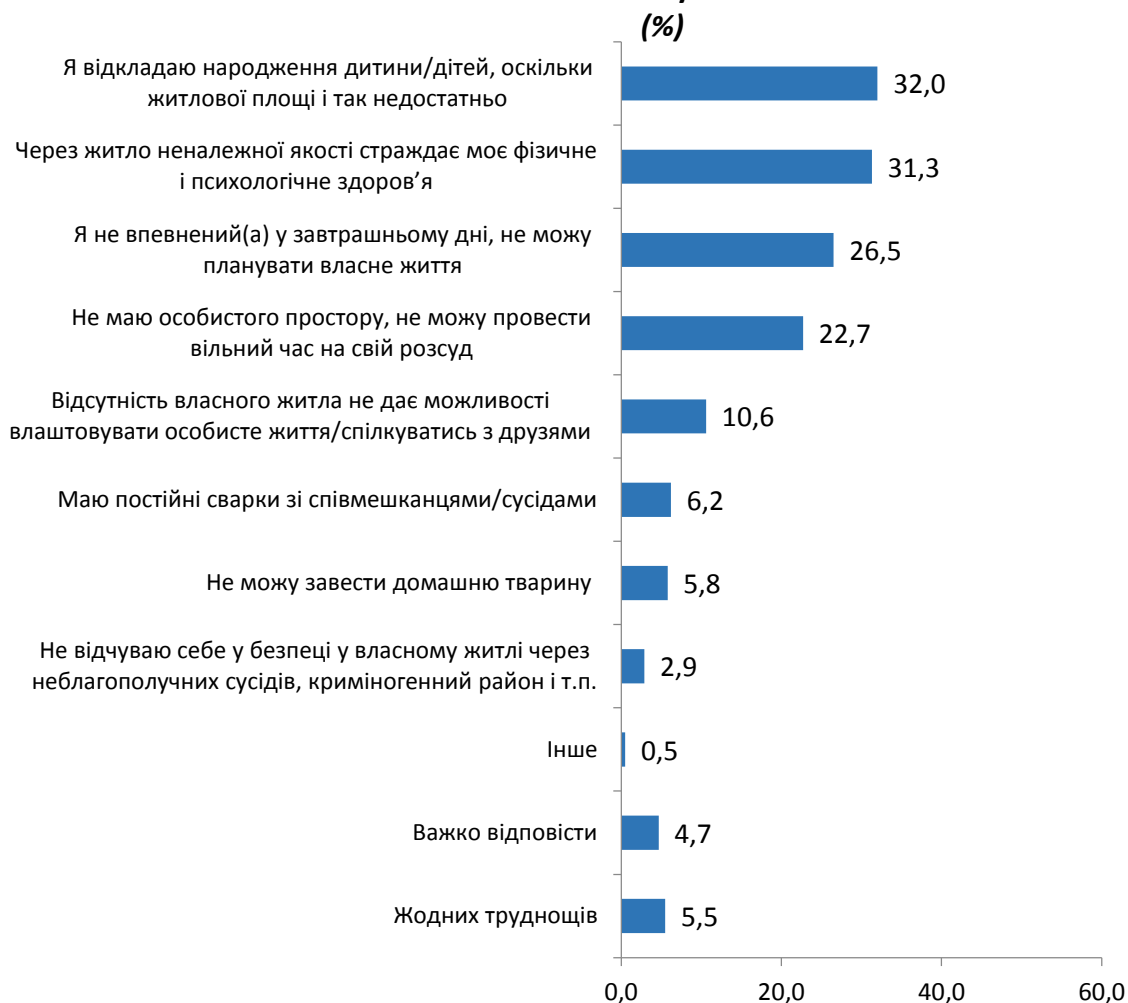

Рис.6. Труднощі в особистому житті, пов'язані з незадовільними житловими умовами, у % до всіх опитаних

Переважна більшість опитаних (84,4%) витрачають на утримання житла до 40% своїх доходів (рис.7).

**Яку частину доходу за місяць Ви/Ваша сім'я витрачаєте на утримання житла?
(%)**

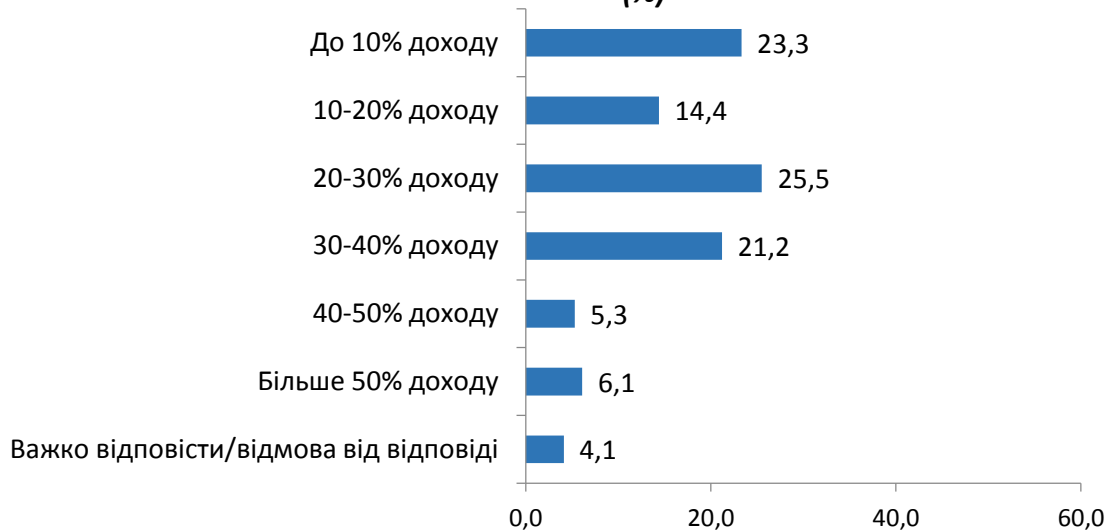

Рис.7. Розподіл респондентів за рівнем витрат на утримання житла, %

При цьому 47,3% опитаних заявляють, що не вбачають можливим придбати житло без підтримки з боку держави чи/або доступного іпотечного кредиту у найближчі 10 років. На незважених даних цей відсоток є ще вищим – 63,7%, такий результат пов'язаний з тим, що, в результаті зважування зросла частка власників житла, тобто тих, для кого придбання власного житла не є актуальним: 1,8% на незважених даних та 26,1% на зважених даних (рис.8).

**Чи вбачаєте Ви можливим придбати власне житло без підтримки з боку держави чи/або доступного іпотечного кредиту у найближчі 10 років?
(%)**

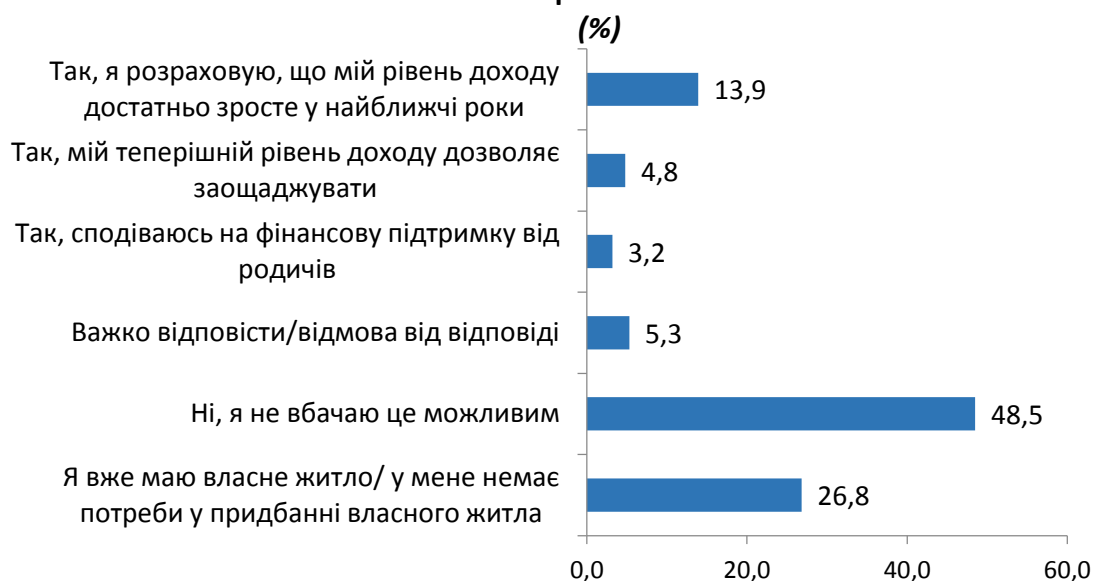

Рис.8. Оцінка власних можливостей придбати житло без допомоги держави, у % до всіх опитаних

4. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЖИТЛОВИХ УМОВ

4.1. ПРОЖИВАННЯ В ОРЕНДОВАНОМУ ЖИТЛІ

Одним з напрямків житлової політики держави може бути сприяння громадянам у оренді житла (надання орендованого житла за доступну ціну, компенсація частини вартості оренди і т.д.).

Як було зазначено вище, в опитуванні перепредставлені люди, які проживають в орендованому житлі. Але за допомогою процедури статичного зважування, репрезентативність отриманих даних суттєво підвищилась. Після зважування даних отримуємо наступний розподіл: 10% проживають в орендованому житлі на даний момент, 63% мали досвід проживання в орендованому житлі, але не проживають зараз (рис.9).

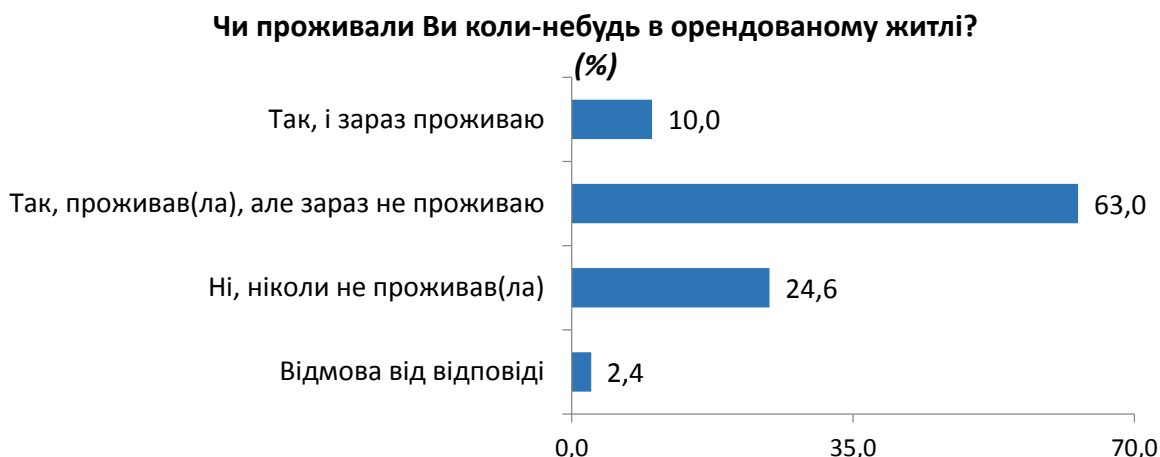

Рис.9. Розподіл респондентів за досвідом проживання в орендованому житлі, %

Серед опитаних 54,5% взагалі не готові проживати в орендованому житлі. Навіть серед респондентів, які проживають в орендованому житлі на даний момент, 37,4% зазначили, що не готові проживати у такому житлі. Тобто, вони проживають у ньому вимушено і прагнуть мати житло у приватній власності. Лише 17,7% готові проживати в орендованому житлі тимчасово, а як варіант для постійного проживання такий тип житла розглядають всього 1,7% опитаних (рис.10).

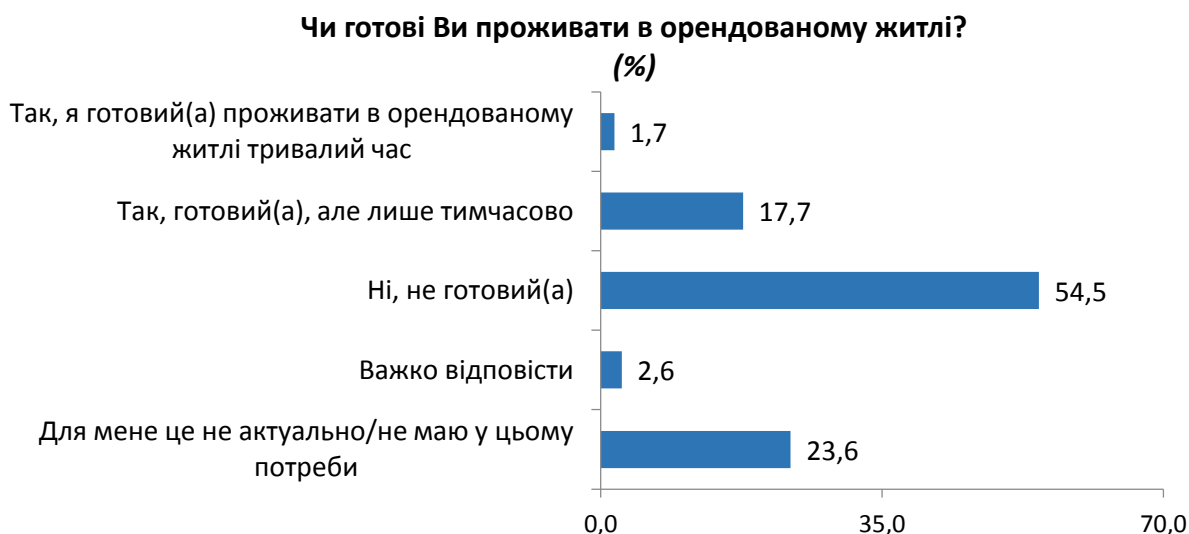

Рис.10. Готовність проживати в орендованому житлі, у % до всіх опитаних

Але все ж серед тих, хто готовий проживати в орендованому житлі тривалий час, суттєво вищий відсоток незадоволених житловими умовами порівняно з іншими категоріями респондентів. Так, серед опитаних, які готові проживати в орендованому житлі тривалий час, 65% скоріше або повністю не задоволені своїми житловими умовами. Серед тих, хто готовий проживати в орендованому житлі тимчасово, аналогічний показник складає 28,7% (рис.11).

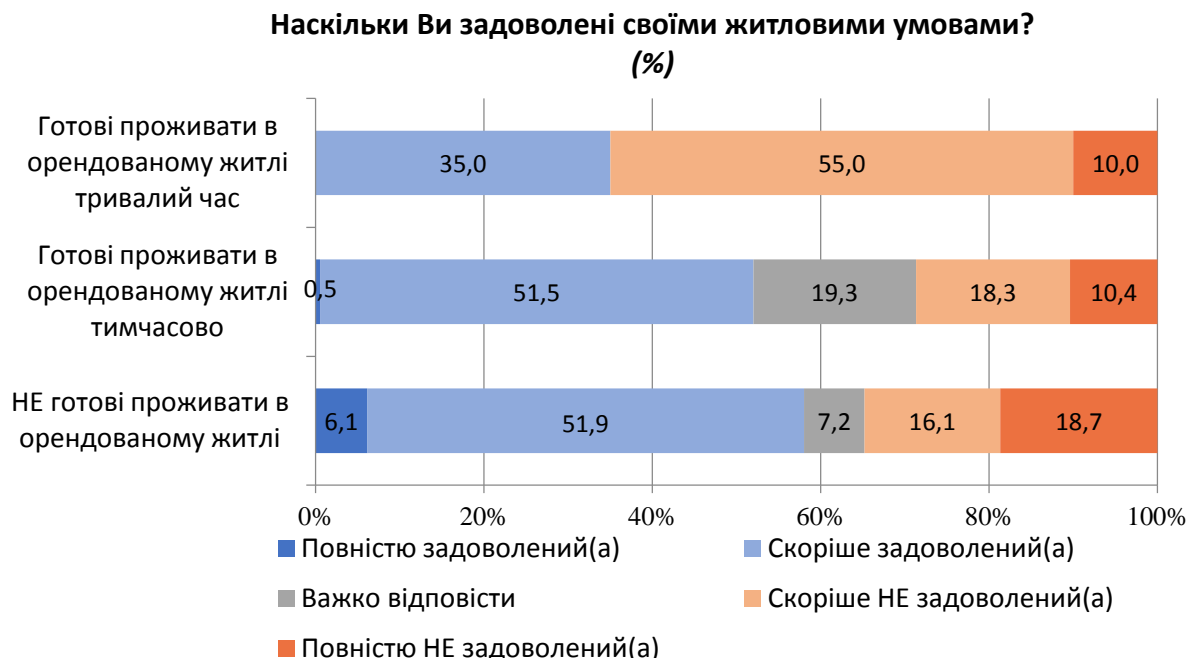

Рис. 11. Рівень задоволеності житловими умовами у розрізі готовності проживати в орендованому житлі, %

Доволі відчутні відмінності у ставленні до проживання в орендованому житлі спостерігаються між різними віковими групами. Найвищий відсоток тих, хто готовий проживати в орендованому житлі тимчасово, серед наймолодшої вікової групи 18-29 років (51,5%). Найвищий відсоток тих, хто взагалі не готовий проживати в орендованому житлі, серед вікової групи 40-49 років – 70% (рис.12).

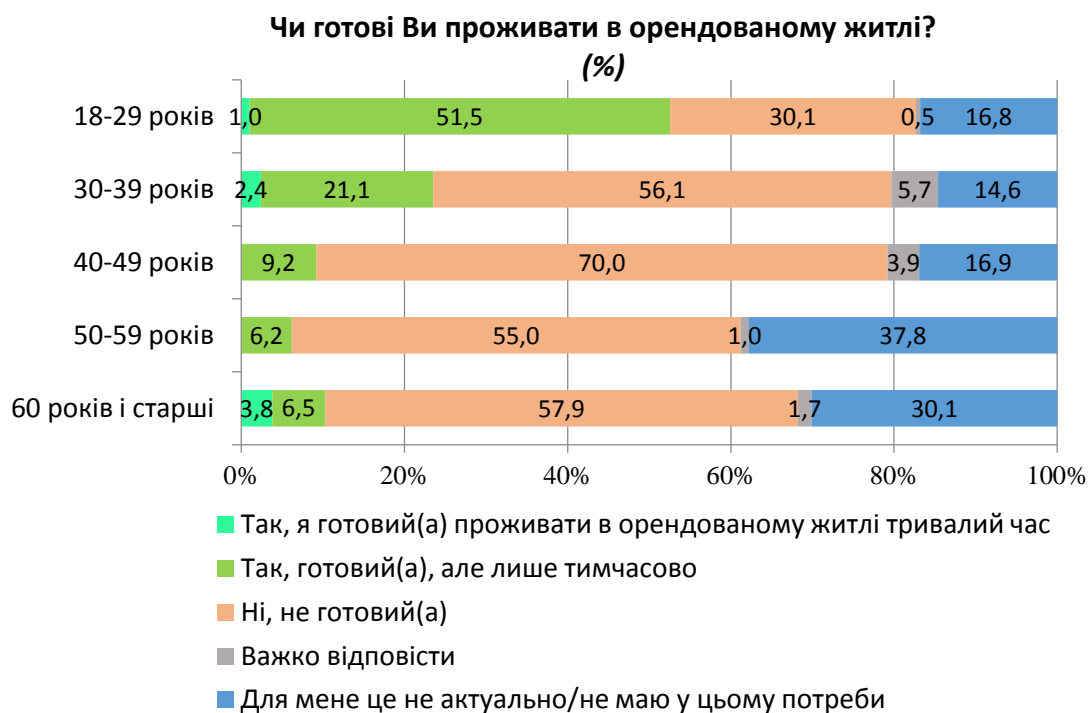

Рис.12. Готовність проживати в орендованому житлі серед різних вікових груп, %

Варто розглянути причини, які стримують людей від оренди житла. Основною причиною серед опитаних респондентів є небажання проживати у чужому житлі, користуватись чужими меблями, побутовими приладами і тому подібне. Цю причину обрали 44,6% опитаних. Для порівняння небажання підлаштовуватись під умови орендодавця та страх спонтанного виселення обрали удвічі менше респондентів (14,9% та 14,3% відповідно). Такий розподіл дає підстави говорити про певний психологічний бар'єр, через який українці не розглядають орендоване житло як прийнятний варіант для довгострокового проживання (рис.13).

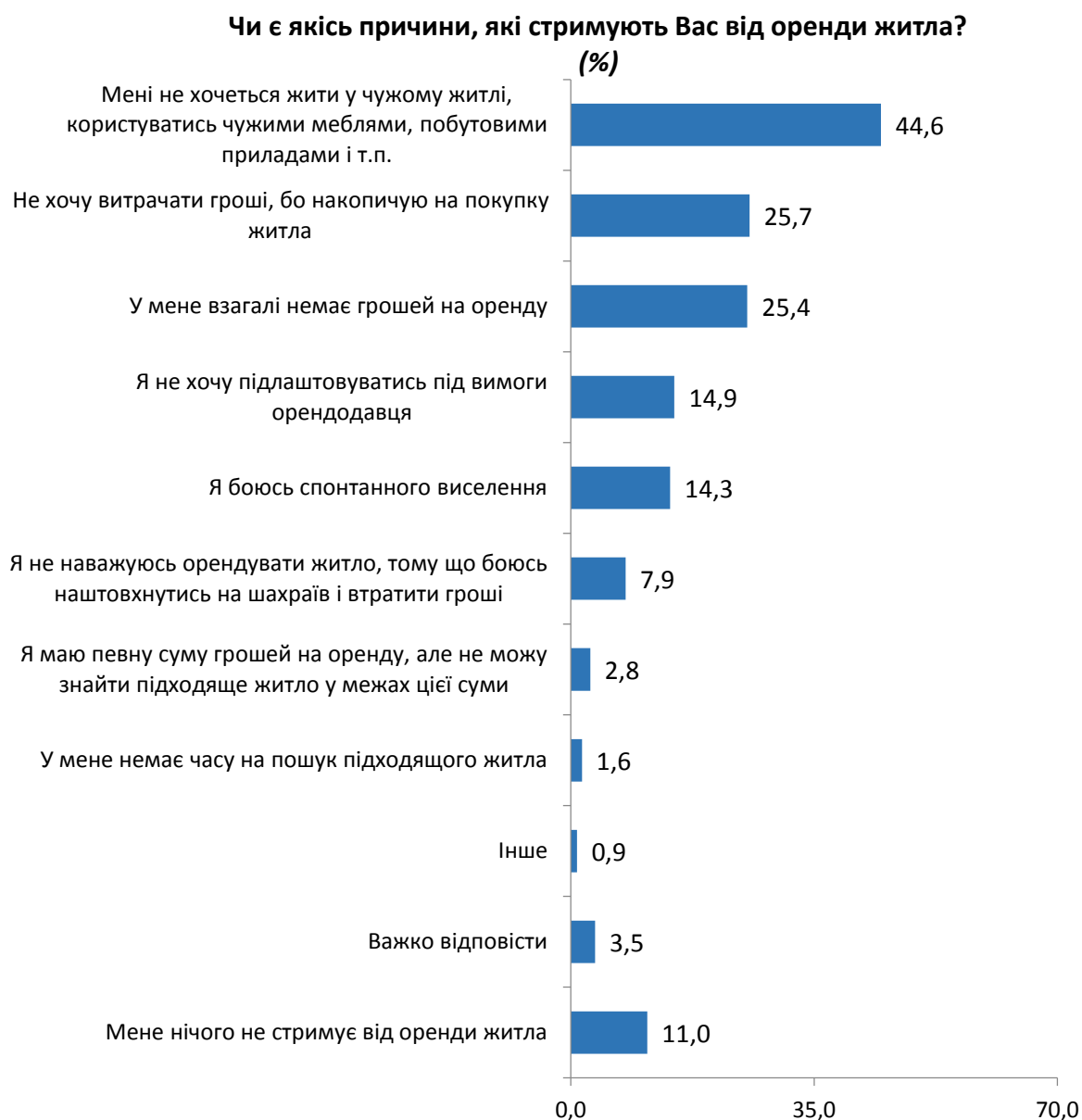

Рис.13. Причини, які стримують від оренди житла, у % до всіх опитаних

Тут також варто розглянути групу респондентів, які взагалі не мають грошей на оренду житла (25,4%). Серед цієї категорії опитаних 43% готові проживати в орендованому житлі тимчасово, і лише 2,8% готові проживати там тривалий час.

4.2. ІПОТЕЧНИЙ КРЕДИТ

Для оцінки готовності українців оформити іпотечний кредит на житло використовуються зважені дані. Більше половини респондентів (57,3%) готові придбати власне житло в іпотеку (рис.14).

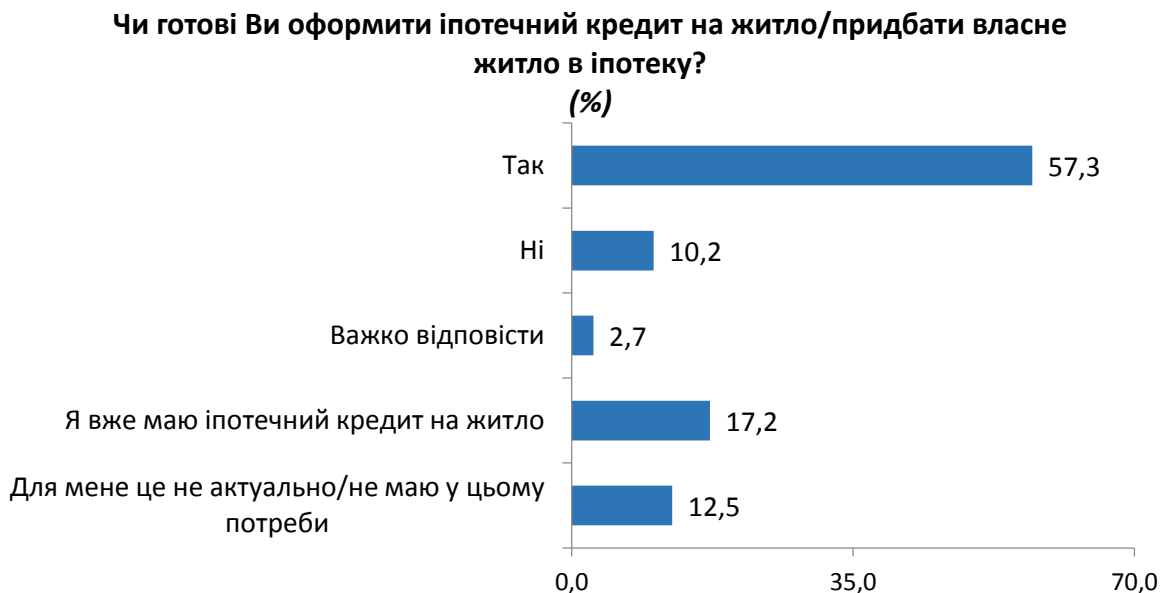

Рис.14. Розподіл респондентів за готовністю оформити іпотечний кредит, %

Серед тих, хто готовий оформити іпотеку, 64,5% готові сплачувати за іпотечним кредитом від 20% до 40% місячного доходу. Такі наміри можна вважати цілком реальними, а не декларативними, адже 55,1% цієї групи респондентів вже зараз сплачують від 20% до 40% доходу на утримання житла (рис.15).

Якщо так, то яку частину Вашого доходу за місяць Ви готові сплачувати за іпотечним кредитом?
(% до тих, хто готовий оформити)

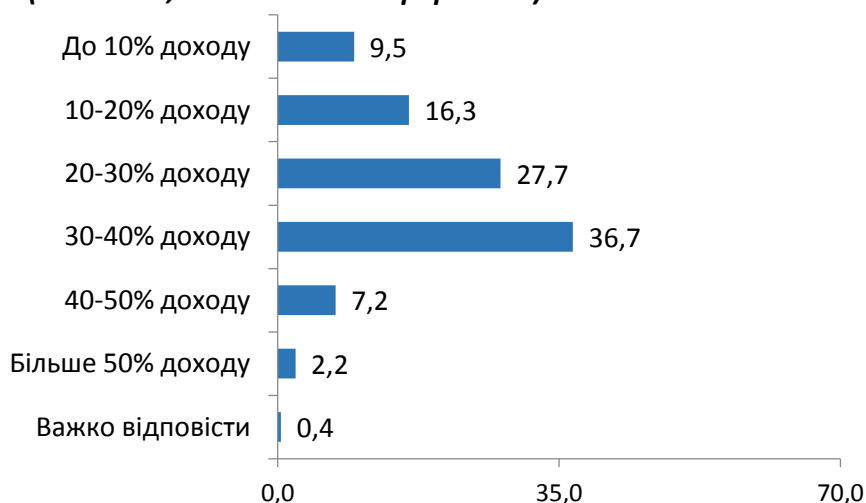

Рис.15. Розподіл респондентів за прийнятним рівнем витрати на іпотечний кредит, у % до тих, хто готовий оформити іпотечний кредит

Найвища частка тих, хто готовий придбати житло в іпотеку, серед опитаних у віці 40-49 років (67,6%) Також, як зазначено вище, серед цієї вікової групи досить висока частка тих, для кого власне житло є стримуючим фактором для переїзду закордон (69,1%). Найвища частка тих, хто не визначився з відповіддю на дане питання, серед наймолодшої вікової групи 18-29 років (11,3%) (рис.16).

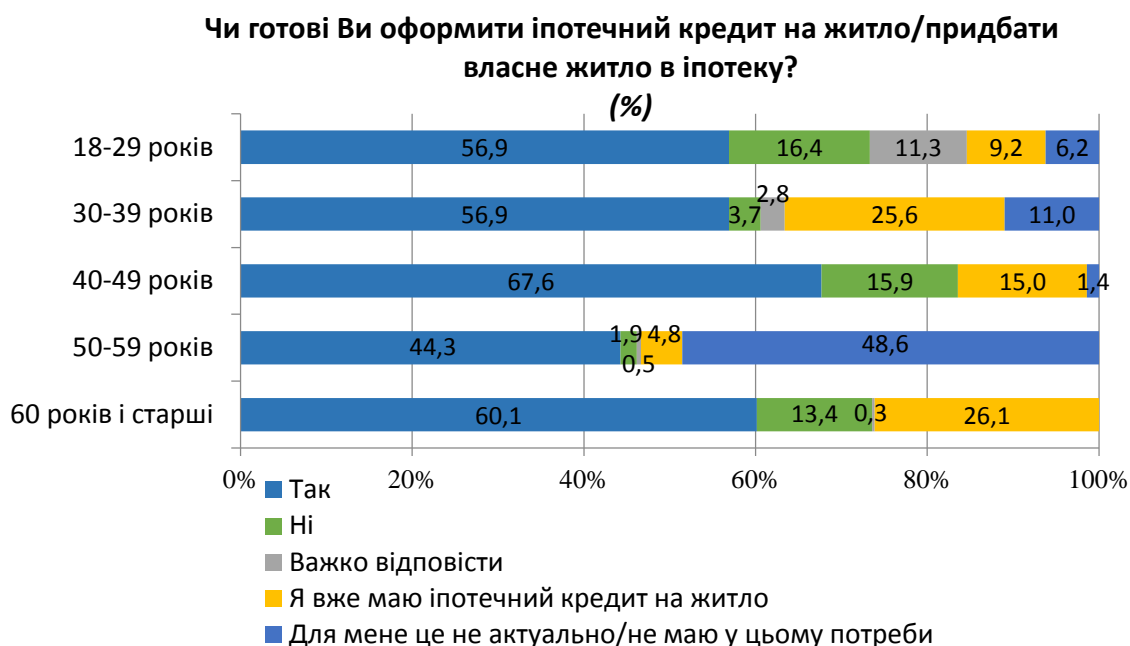

Рис.16. Готовність оформити іпотечний кредит серед різних вікових груп, %

Найвища частка готових оформити іпотечний кредит серед респондентів, які проживають у східному макрорегіоні (81,4%), найнижча – серед тих, хто проживає у західному (49,7%) та південному (27,5%) макрорегіонах. Але при цьому серед жителів південного макрорегіону найвища частка тих, хто вже має іпотечний кредит (55,6%).

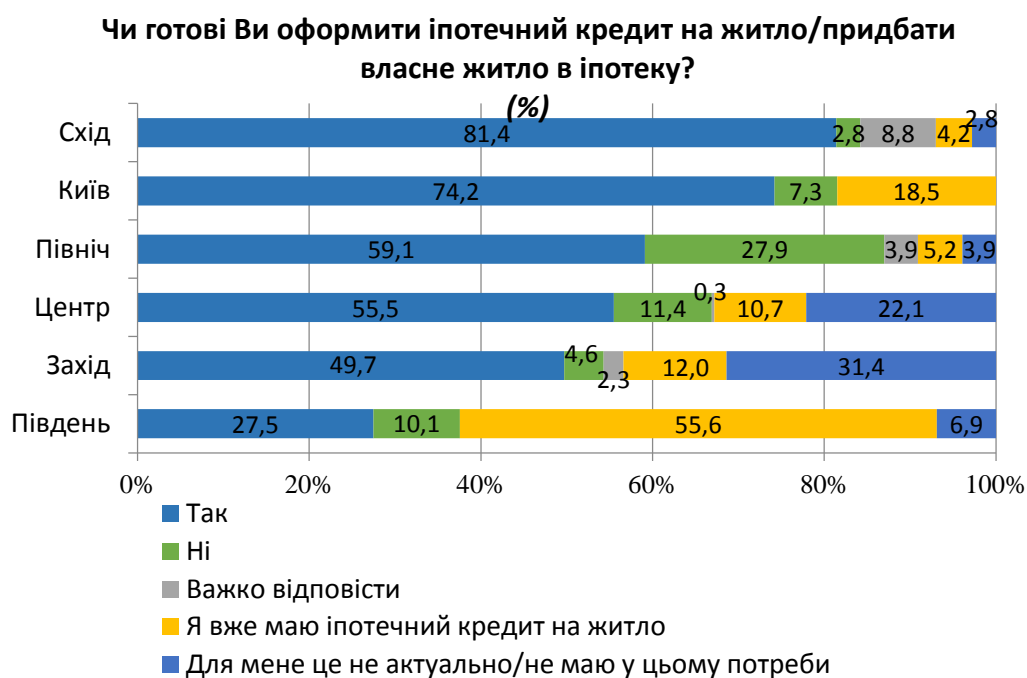

Рис.17. Готовність оформити іпотечний кредит у межах різних макрорегіонів, %

4.3. ДОПОМОГА ВІД ДЕРЖАВИ У ВИРІШЕННІ ЖИТЛОВИХ ПРОБЛЕМ

Близько третини опитаних респондентів хотіли б отримати від держави допомогу у вирішенні житлових проблем: 21,2% відповіли ствердно на це питання, ще 13,4% хотіли б отримати допомогу/взяти участь у державних житлових програмах, але нічого не знають про такі можливості. Також 28,6% опитаних хотіли б отримати допомогу від держави, але не підпадають під критерії діючих житлових програм (рис.18).

Рис.18. Розподіл респондентів за бажанням отримати допомогу від держави у вирішенні житлових проблем, %

При цьому, у бажанні взяти участь у державних житлових програмах, простежуються певні відмінності за віком. Так, найвищий відсоток тих, хто хоче взяти участь у таких програмах, серед вікових груп 40-49 років (33,7%) та 30-39 років (31,5%). Але, серед наймолодшої вікової групи майже половина респондентів (47,2%) хотіли б отримати допомогу від держави у вирішенні житлових питань, але нічого не знають про такі можливості (рис.19).

Чи бажаєте Ви отримати допомогу від держави у вирішенні житлових проблем/взяти участь у державних житлових програмах? (%)

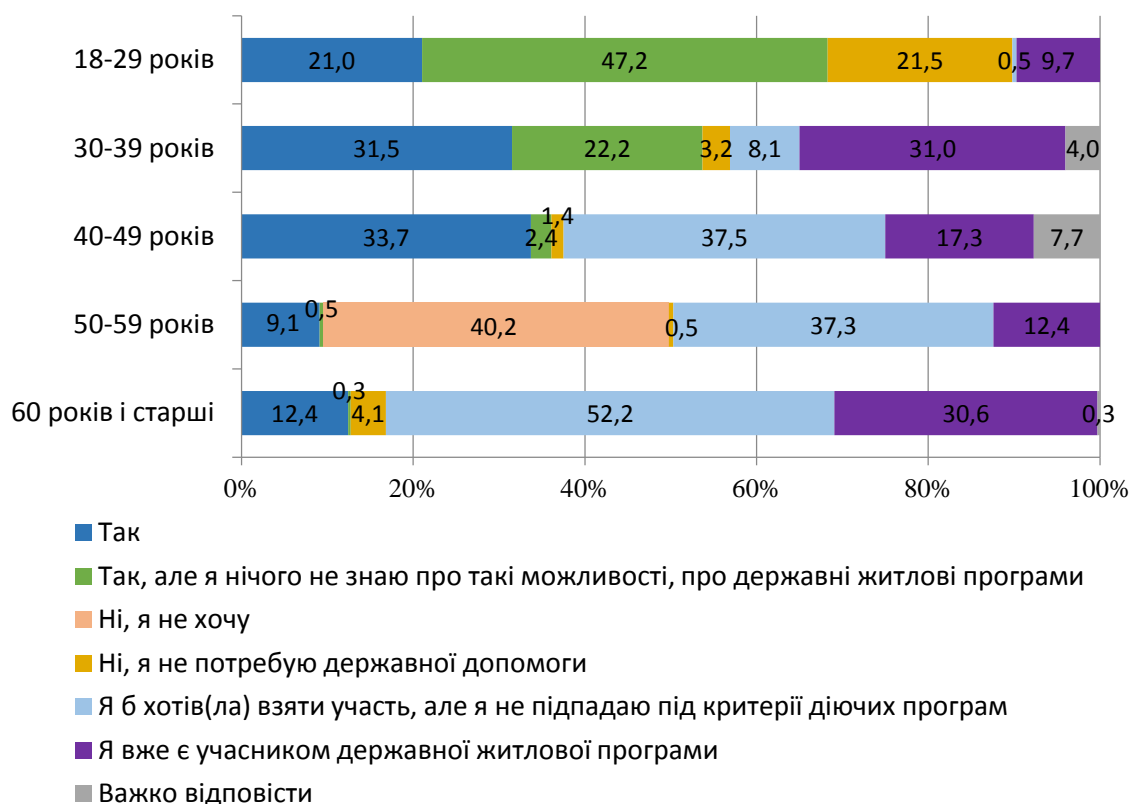

Рис.19. Бажання отримати допомогу від держави у вирішенні житлових проблем серед різних вікових груп, %

Також, хоча і серед чоловіків, і серед жінок однаковий відсоток тих, хто хоче взяти участь у державних житлових програмах (близько 21%), серед жінок вищий відсоток тих, хто хоче взяти участь, але не знає про подібні можливості (17% серед жінок і 6,2% серед чоловіків) (рис.20).

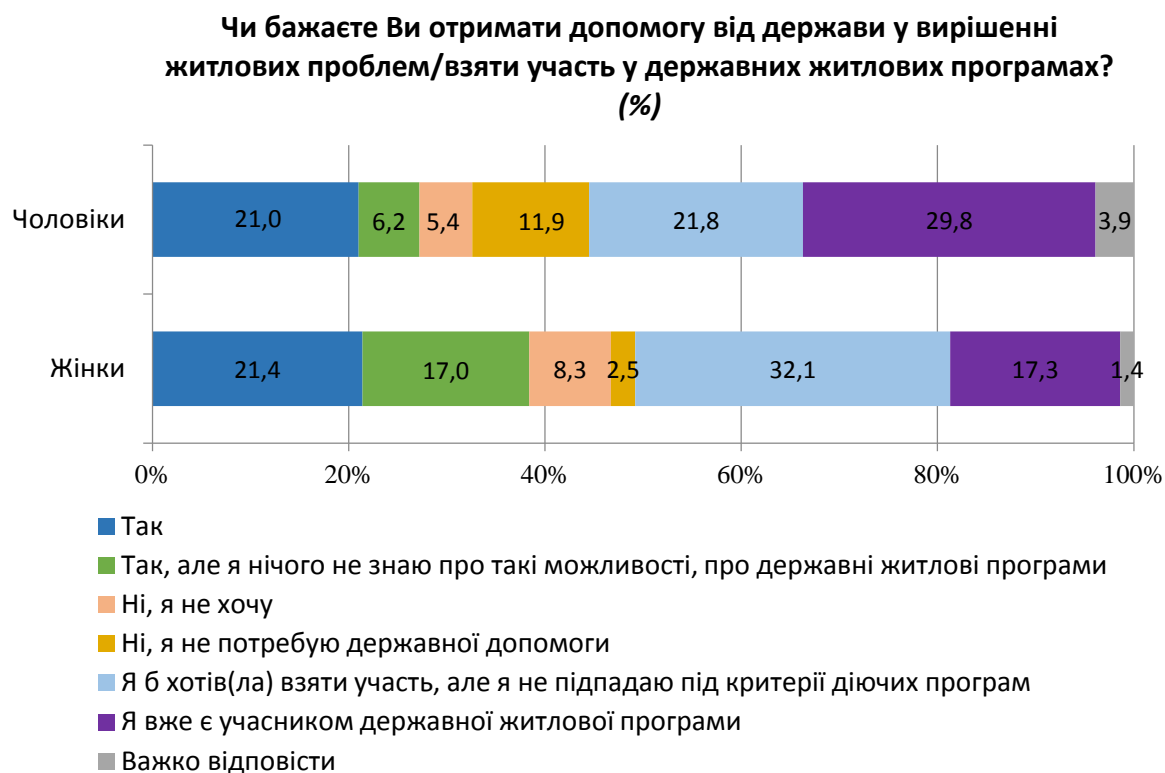

Рис.20. Бажання отримати допомогу від держави у вирішенні житлових проблем серед жінок та чоловіків, %

Серед тих, хто повністю або скоріше не задоволений своїми житловими умовами або ж вагається з відповіддю, ніхто не обрав варіант відповіді «Ні, я не хочу державної допомоги» (рис.21).

Чи бажаєте Ви отримати допомогу від держави у вирішенні житлових проблем/взяти участь у державних житлових програмах? (%)

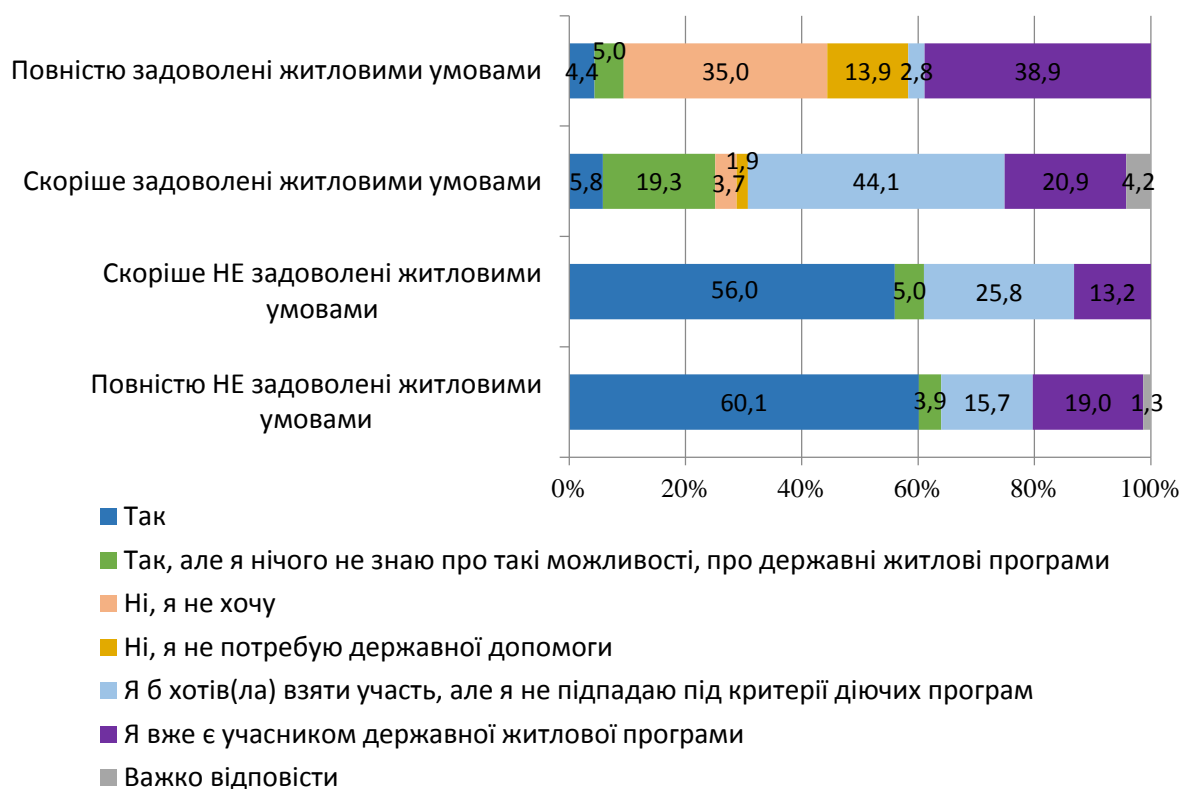

Рис.21. Бажання отримати допомогу від держави у вирішенні житлових проблем в залежності від рівня задоволеності житловими умовами, %

Респонденти, які хочуть взяти участь у програмах (ті, хто хочуть, а також ті, хто хотіли б взяти участь, але нічого не знають про такі можливості) найчастіше обирали такі програми, як державний пільговий кредит з низькою відсотковою ставкою (29,3%) та державна підтримка для придбання житла шляхом сплати частини вартості (30,8%). Орендоване житло за доступну ціну є найменш популярним варіантом (6,4%) (рис.22).

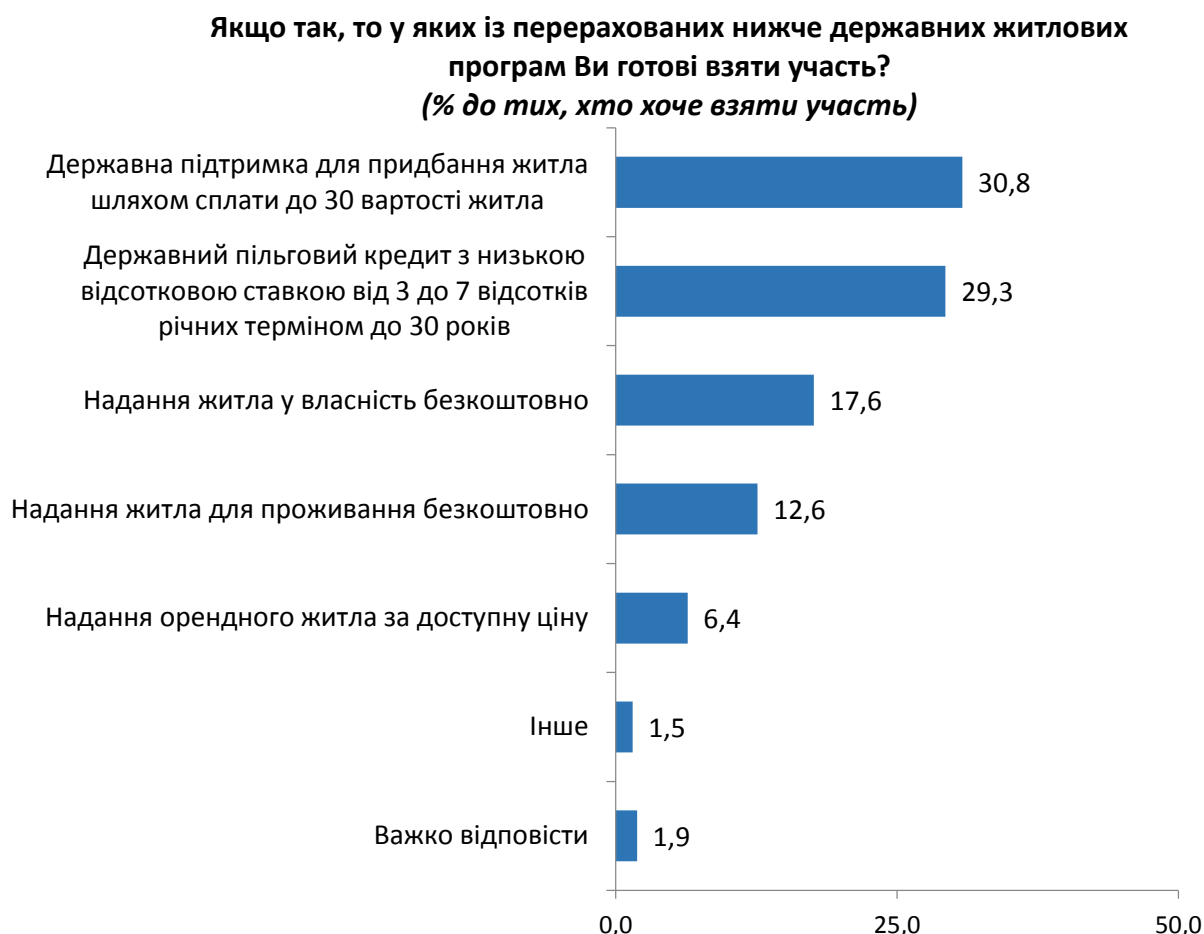

Рис.22. Готовність взяти участь у житлових програмах, у % до тих, хто хоче взяти участь у житлових програмах

Більшість опитаних (76,1%) не претендують на отримання житла від держави на безоплатній основі. Більш того, відсоток тих, хто претендує, може бути завищеним, оскільки респонденти самостійно визначали себе такими, хто претендує на безоплатне житло. Частина тих, хто відповів на питання таким чином, можуть не відповідати критеріям отримувачів безкоштовного житла від держави (рис.23).

Чи претендуєте Ви на отримання житла від держави на безоплатній основі / «знаходитеся у черзі» на поліпшення житлових умов?
(%)

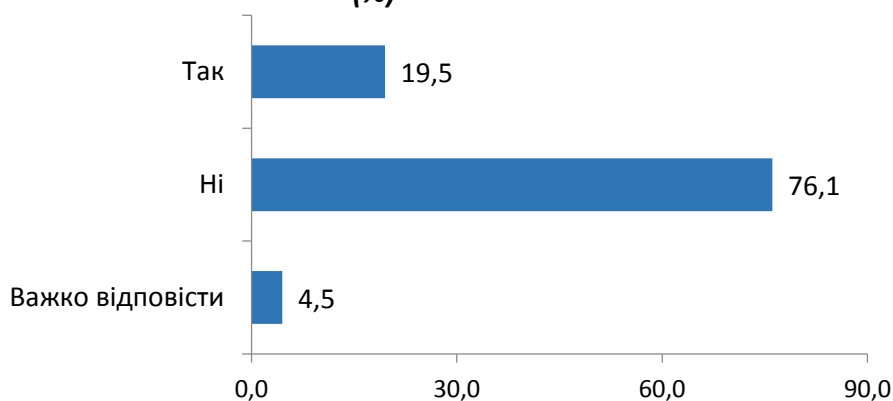

Рис.23. Розподіл респондентів щодо очікування на отримання безкоштовного житла від держави, %

Серед тих, хто претендує на отримання житла від держави на безоплатній основі, більшість (61,5%) оцінюють свої шанси як низькі або дуже низькі (рис.24).

**Якщо так, то як Ви оцінюєте свої шанси на отримання житла від держави на безоплатній основі?
(% до тих, хто претендує)**

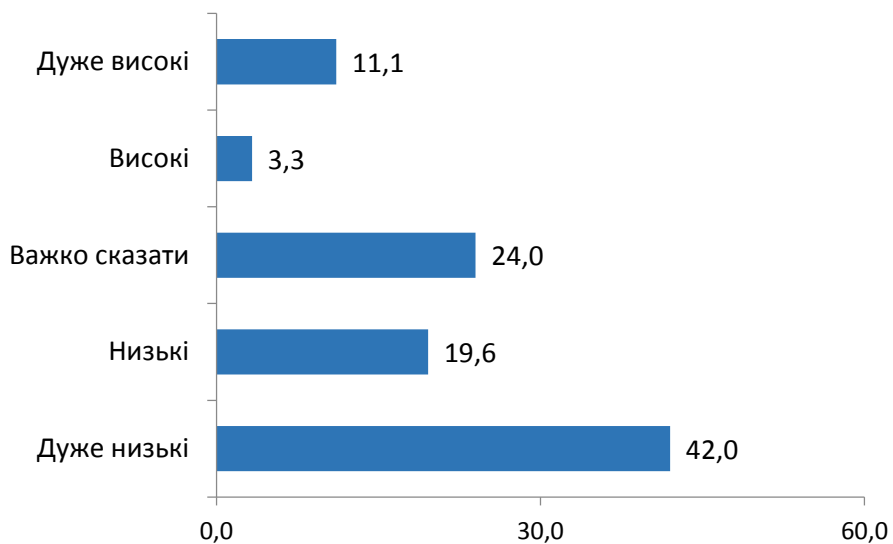

Рис.24. Оцінка власних шансів на отримання безкоштовного житла від держави, у % до тих, хто претендує

5. ОЦІНКА ДЕРЖАВНОЇ ЖИТЛОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У дослідженні ставлення респондентів до житлової політики сучасної України важливо враховувати їх поінформованість щодо різних аспектів цієї політики. Опитані респонденти декларують досить високий рівень поінформованості з цієї теми. Так, 62% зазначають, що знайомі з житловою політикою України та володіють інформацією щодо діючих житлових програм (рис.25).

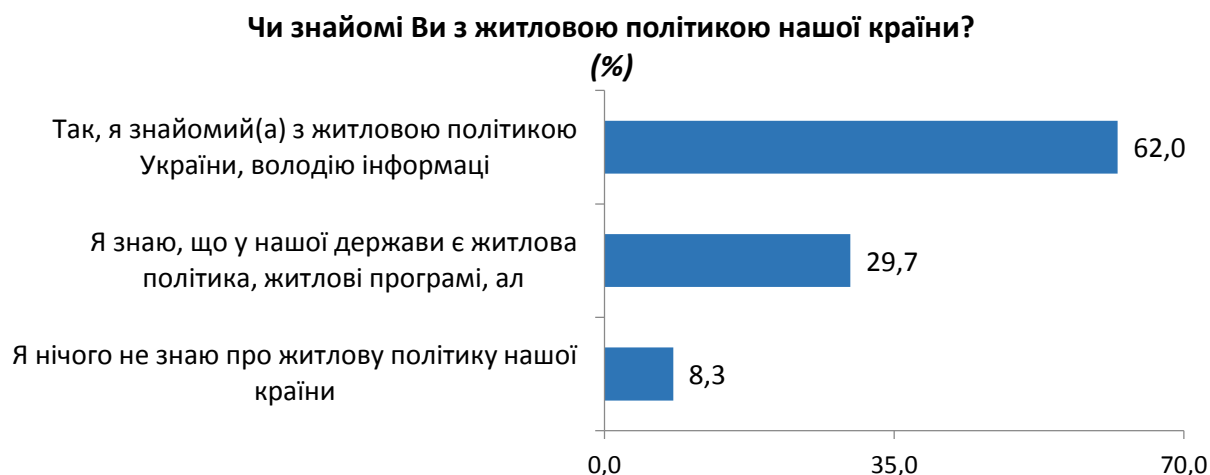

Рис.25. Розподіл респондентів за оцінкою власної поінформованості щодо української житлової політики, %

При цьому переважна більшість, 87% опитаних, знають про свої житлові права. Більш того, 59,6% знайомі з відповідною статтею Житлового кодексу України (рис.26).

Рис.26. Розподіл респондентів за оцінкою власної поінформованості про житлові права, %

Такий високий рівень поінформованості може бути пов'язаний з передпредставленням у вибірці осіб, незадоволених своїми житловими умовами. Більш того, серед опитаних 21,5% зазначили, що наразі є учасником державної житлової програми.

Більшість опитаних (76%) вважає, що житлова політика України не відповідає потребам громадян (рис.27).

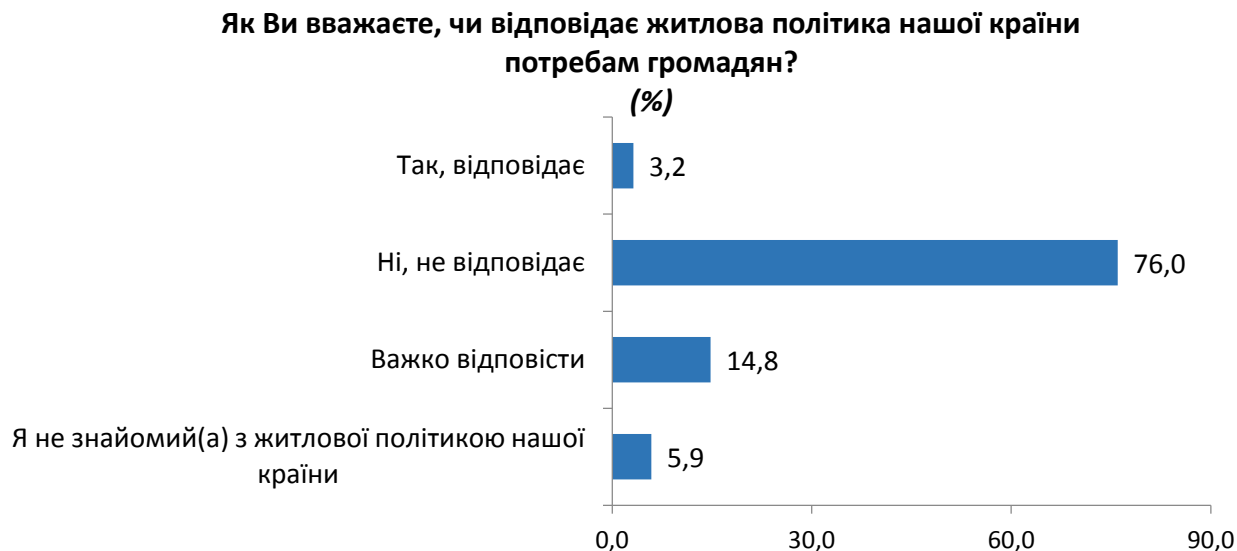

Рис.27. Оцінка відповідності української державної житлової політики потребам громадян, у % до всіх опитаних

Також це питання необхідно розглянути крізь призму патерналістичних настроїв населення. Так, найвищий відсоток тих, хто вважає, що державна політика України не відповідає потребам громадян, серед респондентів, які переконані, що забезпечення житлом громадян – це відповідальність держави (88,4%). Для порівняння, серед тих, хто переконаний, що забезпечення житлом – це відповідальність самих громадян, аналогічний відсоток складає 18,2%. При цьому у цій категорії опитаних 23,6% переконані, що державна політика України відповідає потреба громадян (рис.28).

Рис.28. Оцінка відповідності української державної житлової політики потребам громадян в залежності від того, кого респонденти вважають відповідальними за забезпечення громадян житлом, %

6. ОЧІКУВАННЯ ЩОДО УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЖИТЛОВОЇ ПОЛІТИКИ

На думку більшості опитаних (63,6%) для забезпечення громадян України житлом держава у першу чергу повинна надавати кредити на покупку житла з низькою відсотковою ставкою. Розподіл відповідей на це питання вселяє оптимізм, адже такі результати говорять про незначну поширеність патерналістичних настроїв серед населення України: лише 9,2% опитаних вважають, що першочерговим завданням держави у сфері житлової політики є надання житла у власність безкоштовно (рис.29).

Рис.29. Очікування (бажані напрями) щодо державної житлової політики у % до всіх опитаних

У очікуваннях респондентів щодо державної житлової політики не спостерігається суттєвих відмінностей між чоловіками та жінками, але простежуються відмінності за віком. Так, усі респонденти, які вважають, що держава не повинна забезпечувати громадян житлом, належать до вікової групи 18-29 років: у межах цієї вікової групи частка респондентів, які поділяють таку думку, складає 15,4%. При цьому, частка респондентів, які вважають, що держава повинна надавати громадянам орендне житло за доступними цінами, найвища у віковій групі 50-59 років, а серед респондентів у віці 18-39 років взагалі ніхто не обрав цю альтернативу (рис.30).

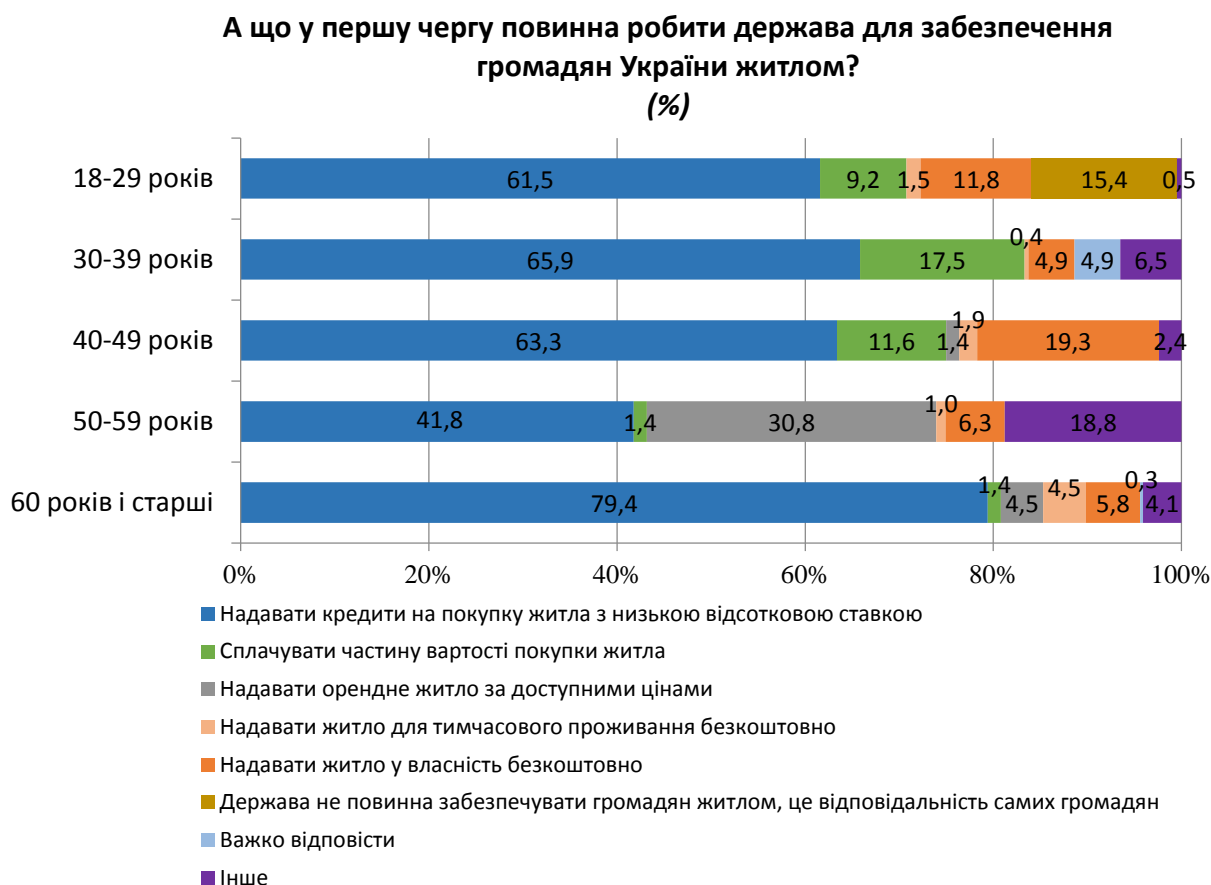

Рис.30 Очікування щодо державної житлової політики серед різних вікових груп, %

Також спостерігають певні відмінності у очікуваннях щодо державної політики серед тих, хто проживає у власному і в орендованому житлі. Так, серед респондентів, які проживають у власному житлі, 66,6% вважають, що у першу чергу держава повинна надавати кредити на покупку житла з низькою відсотковою ставкою. Серед тих, хто проживає в орендованому житлі, цей показник суттєво нижчий, він складає 42,7%. При цьому серед цієї категорії опитаних вища частка тих, хто переконаний, що держава у першу чергу має надавати орендне житло за доступними цінами (12,1% серед тих, хто проживає в орендованому житлі, і 6,6% серед тих, хто проживає у власному). Так само вища частка тих, хто поділяє думку, що держава повинна надавати житло для тимчасового проживання безкоштовно (12,1% і 0,6% відповідно) і надавати житло у власність безкоштовно (19,4% і 7,8% відповідно). Також усі респонденти, які вважають, що держава не повинна забезпечувати громадян житлом, проживають у власному житлі (частка таких респондентів серед тих, хто проживає у власному житлі, складає 3%) (рис.31).

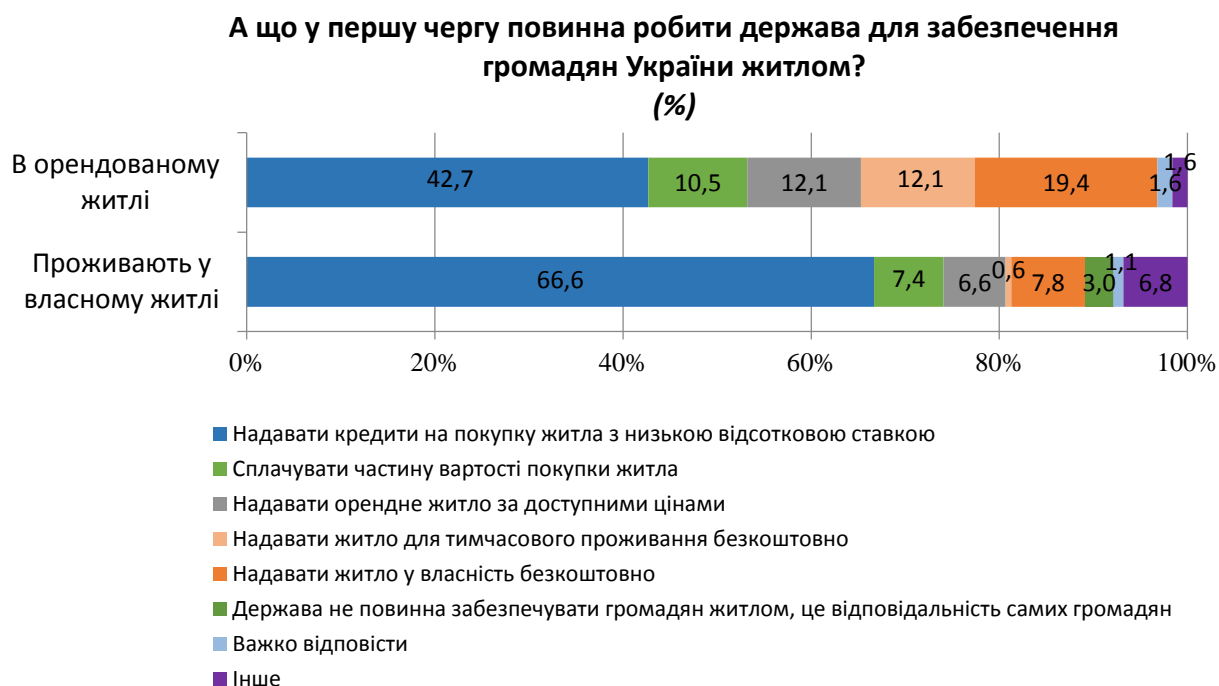

Рис.31. Очікування щодо державної житлової політики в залежності від типу власності на житло, %

Це відкриває широкі перспективи для реформування та удосконалення державної житлової політики в Україні, адже українці готові покращувати свої житлові умови власними силами з допомогою держави. Так, 69,5% опитаних вважають, що забезпечення громадян України житлом – це частково відповідальність держави, а частково – самих громадян (рис.32).

Рис.32. Розподіл респондентів за переконанням, хто є відповідальним за забезпечення громадян житлом, %

Серед опитаних, які вважають, що держава повинна брати участь у забезпеченні громадян житлом (повністю або частково) більшість зазначає, що у першу чергу держава має надавати кредити на покупку житла з низькою відсотковою ставкою: 53,1% серед тих, хто вважає, що забезпечення житлом – це повністю відповідальність держави, і 67,7% серед тих, хто вважає, що держава відповідає за це частково.

Також серед тих, то вважає, що держава повністю відповідає за забезпечення громадян житлом, суттєво вищий, порівняно з іншими опитаними, відсоток тих, хто переконаний, що у першу чергу держава має надавати житло у власність безкоштовно (30,2%) (рис.33).

Рис.33. Очікування щодо державної житлової політики в залежності від того, кого вважають відповідальними за забезпечення громадян житлом, %

Також варто розглянути очікування щодо державної політики серед тих респондентів, хто готовий проживати в орендованому житлі. Навіть серед тих, хто готовий проживати в орендованому житлі тривалий час, 42,1% переконані, що держава у першу чергу повинна надавати кредити на покупку житла з низькою відсотковою ставкою. Серед тих, хто готовий проживати в орендованому житлі тимчасово, частка таких респондентів складає 77% (при цьому лише 2% вважають, що держава повинна надавати орендне житло за доступними цінами). Цікаво також те, що найвищий відсоток респондентів, які обрали таку альтернативу, спостерігається серед двох категорій: очікувано, серед тих, хто готовий проживати в орендованому житлі тривалий час (57,9%), та серед тих, для кого питання щодо проживання в орендованому житлі взагалі не є актуальним (23,2%) (рис.34).

А що у першу чергу повинна робити держава для забезпечення громадян України житлом?

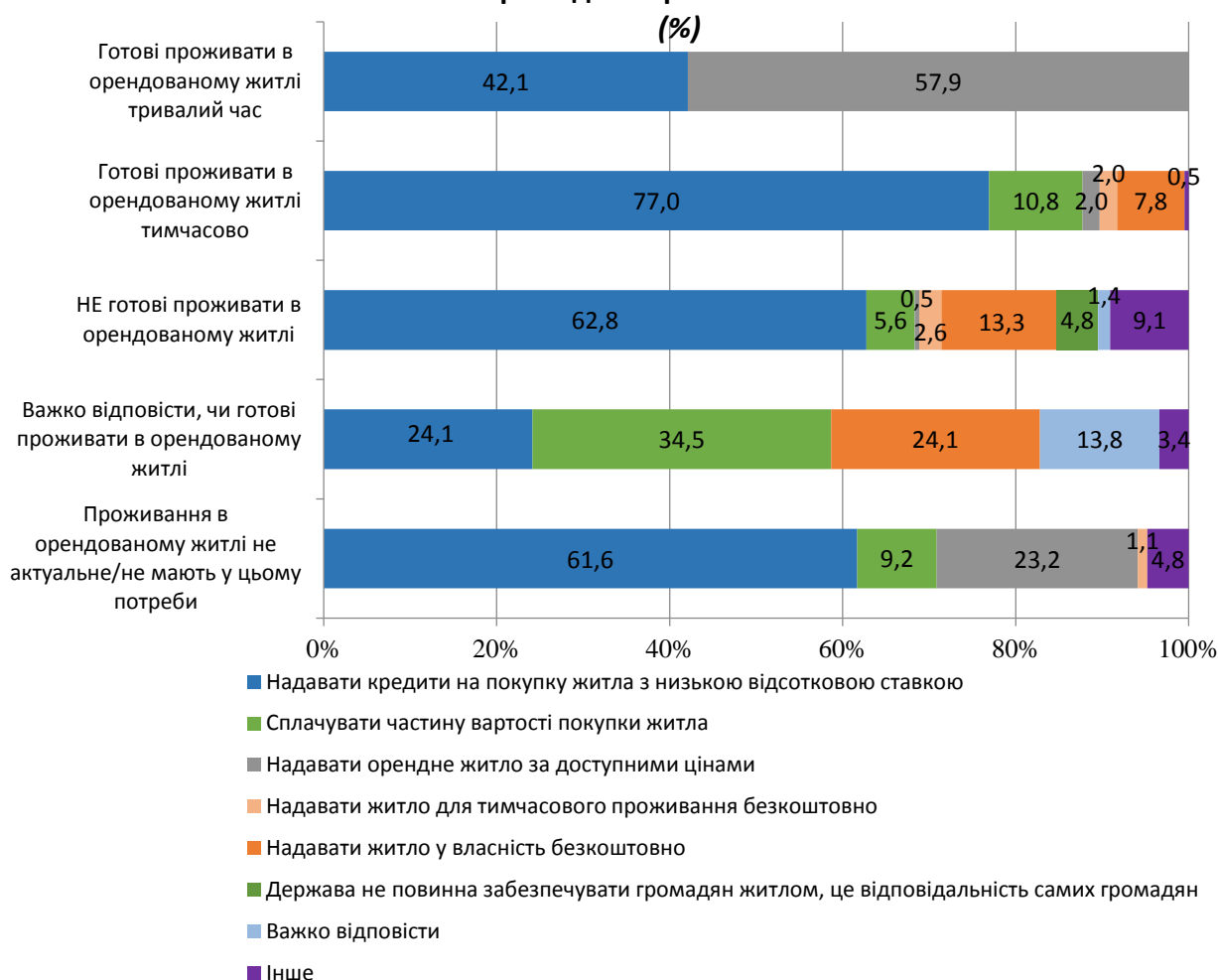

Рис.34. Очікування щодо державної житлової політики в залежності від готовності проживати в орендованому житлі, %

Також, очікувано, серед респондентів, які готові оформити іпотечний кредит, переважна більшість вважає, що держава у першу чергу повинна надавати кредити на покупку житла з низькою відсотковою ставкою (79,5%). Серед тих, хто вже має іпотечний кредит, цей показник близько 90%. Тут варто відзначити цікаву тенденцію щодо респондентів, які не готові оформити іпотечний кредит. Це вкрай неоднорідна група: 33,1% серед них переконані, що держава має надавати житло у власність безкоштовно, при цьому 25,4% вважають, що держава не повинна забезпечувати громадян житлом, це відповідальність самих громадян. Частка тих, хто вважає, що держава у першу чергу повинна надавати орендне житло за доступними цінами, найвища серед респондентів, для яких іпотечний кредит не є актуальним (43,4%) (рис.35).

Рис.35. Очікування щодо державної житлової політики в залежності від готовності оформити іпотечний кредит, %

Для більшості опитаних (57,1%) наявність власного житла була б стримуючим фактором від еміграції за кордон (рис.36).

Чи наявність власного житла була б для Вас стримуючим фактором від еміграції за кордон?
(%)

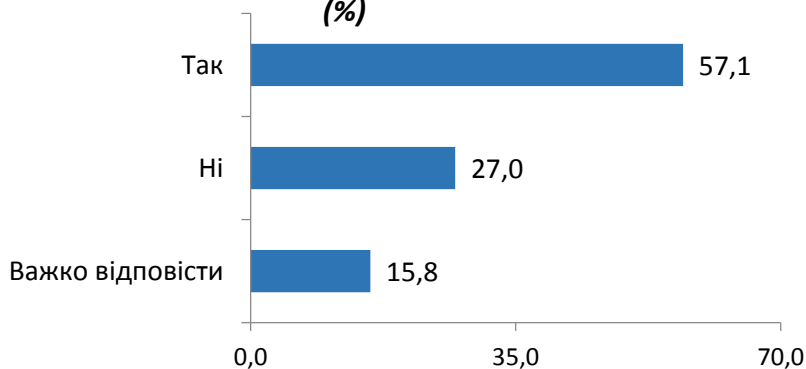

Рис.36. Розподіл респондентів за ставленням до власного житла як стримуючого фактору від еміграції, %

Найвищий відсоток тих, для кого житло є стримуючим фактором, проживає у східному макрорегіоні (88,9%), а найнижчий відсоток – у центральному (44,5%) та південному (29,1%) (рис.37).

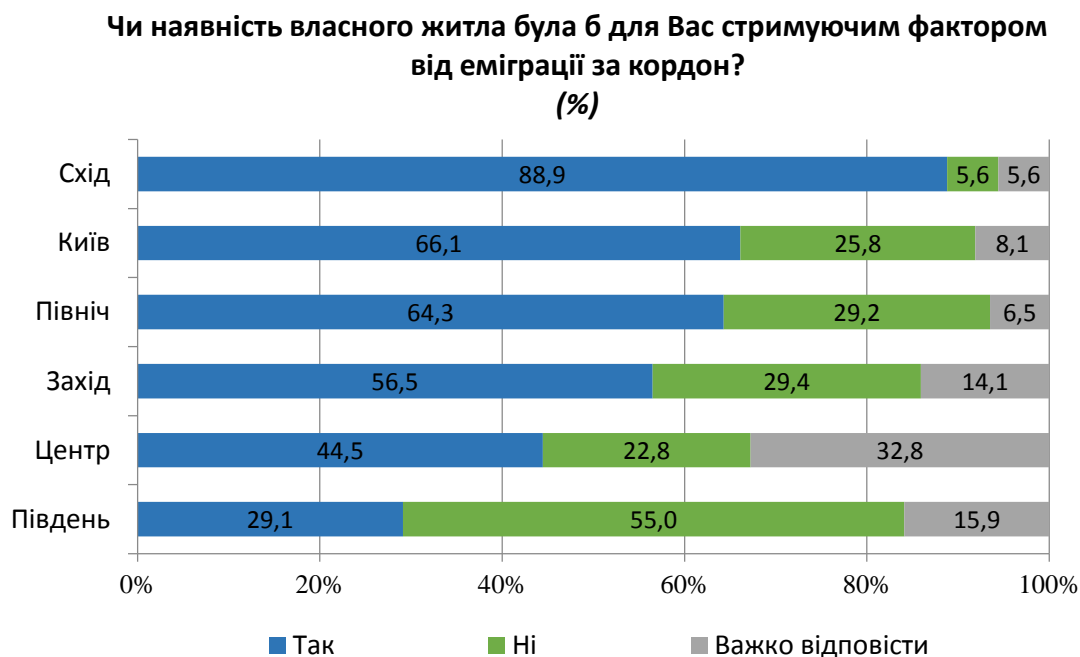

Рис.37. Міграційні установки у межах різних макрорегіонів, %

Така міграційна установка суттєво відрізняється у різних вікових групах. Так, найвищий відсоток тих, для кого власне житло було б стримуючим фактором, спостерігається у вікових групах 30-39 років (78,1%) та 40-49 років (69,1%) (рис.38).

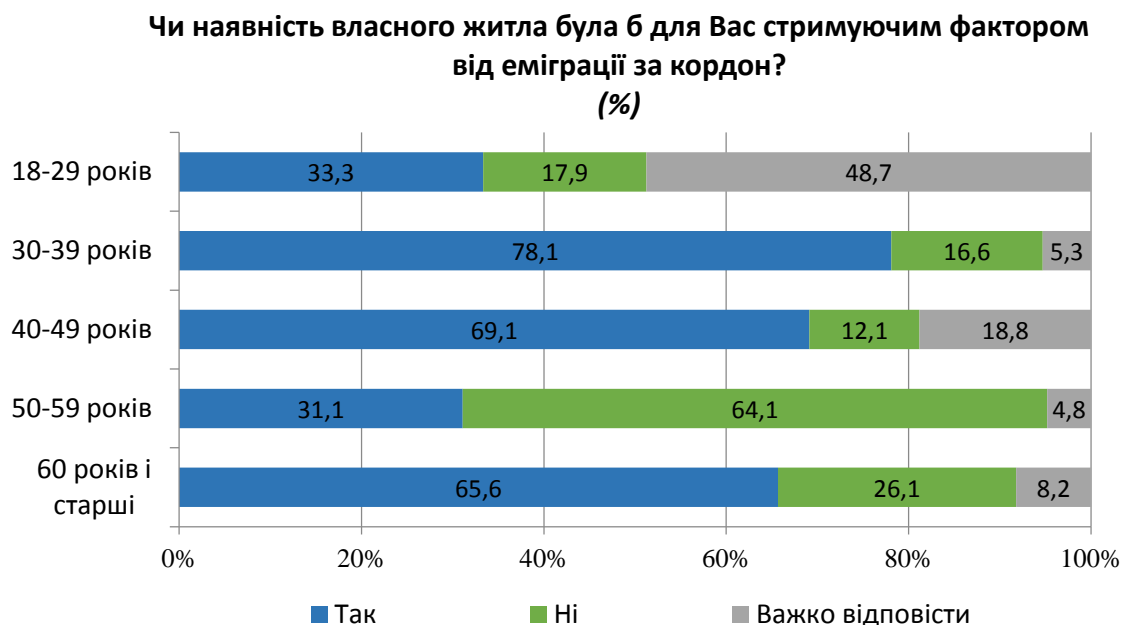

Рис.38. Міграційні установки серед різних вікових груп, %

Серед опитаних жінок та чоловік також простежують певні відмінності у відповідях на це питання: частка тих, для кого власне житло не є стримуючим фактором, суттєво вища серед чоловік, і складає 43,5% (серед жінок цей показник складає 18,7%) (рис.39).

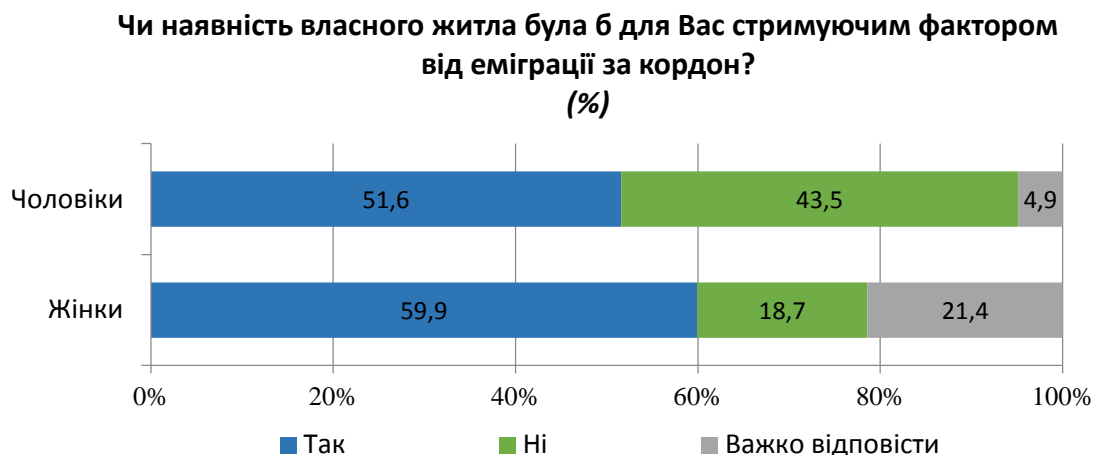

Рис.39. Міграційні установки серед жінок та чоловіків, %

Також, суттєві відмінності простежуються за типом житла: серед респондентів, які проживають в орендованому житлі, значно вища частка тих, для кого житло є стримуючим фактором від переїзду закордон (85,7% серед тих, хто проживає в орендованому житлі, і 53,1% серед тих, хто проживає у власному) (рис.40).

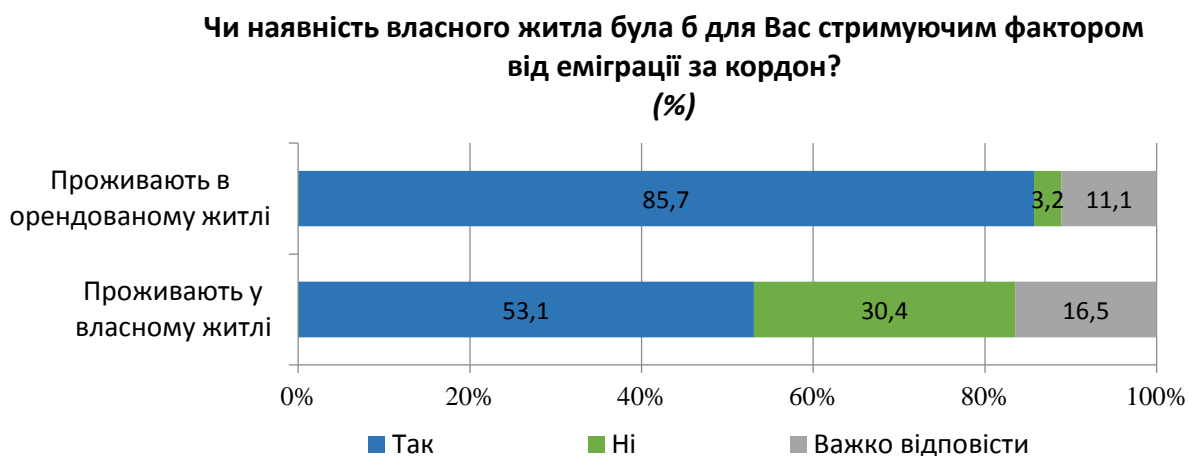

Рис.40. Міграційні установки в залежності від типу власності на житло, %

ДОДАТОК

Анкета дослідження «Зв'язок світоглядних очікувань громадян з житловою політикою держави»

1. Вкажіть, будь ласка, у якій області Ви проживаєте:

1. Вінницька обл.
2. Волинська обл.
3. Дніпропетровська обл.
4. Донецька обл.
5. Житомирська обл.
6. Закарпатська обл.
7. Запорізька обл.
8. Івано-Франківська обл.
9. Київська обл.
10. Кіровоградська обл.
11. Луганська обл.
12. Львівська обл.
13. Миколаївська обл.
14. Одеська обл.
15. Полтавська обл.
16. Рівненська обл.
17. Сумська обл.
18. Тернопільська обл.
19. Харківська обл.
20. Херсонська обл.
21. Хмельницька обл.
22. Черкаська обл.
23. Чернівецька обл.
24. Чернігівська обл.
25. м. Київ
26. Не проживаю на території України

2. У якій місцевості Ви проживаєте?

1. Обласний центр
2. Місто (але НЕ обласний центр)
3. СМТ (селище міського типу)
4. Село, селище

3. Вкажіть, будь ласка, Ваш вік (повних років):

4. Вкажіть, будь ласка, Вашу стать:

1. Жінка
2. Чоловік

5. У якому житлі Ви зараз проживаєте? (можливий лише один варіант відповіді)

1. У власному житлі
2. В орендованому житлі
3. У соціальному житлі
4. У службовому житлі

5. Проживаю у родичів/друзів

6. Відмова від відповіді

7. Інше (вказіть, будь ласка, у якому саме) _____

6. Вкажіть, будь ласка, тип житла, у якому Ви зараз проживаєте? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Окрема квартира

2. Комунальна квартира

3. Індивідуальний будинок

4. Частина індивідуального будинку

5. Гуртожиток

6. Відмова від відповіді

7. Інше (вказіть, будь ласка, що саме) _____

7. Скільки осіб проживають разом з Вами (окрім Вас)?

1. 1

2. 2

3. 3

4. Відмова від відповіді

5. Інше (вказіть, будь ласка, що саме) _____

8. Чи проживають разом з Вами діти у віці до 16 років?

1. Так

2. Ні

3. Відмова від відповіді

9. Якщо так, вкажіть, будь ласка, скільки дітей у віці до 16 років проживає разом із Вами?

1. 1

2. 2

3. 3

4. Зі мною не проживають діти віком до 16 років

5. Відмова від відповіді

6. Інше (вказіть, будь ласка, що саме) _____

10. Чи проживають разом із Вами люди пенсійного віку (60 років і старше)?

1. Так

2. Ні

3. Відмова від відповіді

11. Яка загальна та житлова площа Вашого житла (вказіть, будь ласка, площу у квадратних метрах)?

	1. 20-40	2. 40-60	3. 60-80	4. 80-100	5. 100-150	6. 150-200	7. Понад 200	8. Важко відповісти/відмова від відповіді
Загальна площа								
Житлова площа								

12. Скільки у Вашому помешканні житлових кімнат?

1. 1
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5
6. 6
7. Відмова від відповіді

13. Яку частину доходу за місяць Ви/Ваша сім'я витрачаєте на утримання житла (включаючи комунальні послуги, плату за оренду, обслуговування іпотечного кредиту тощо) (можливий лише один варіант відповіді)

1. До 10% доходу
2. 10-20% доходу
3. 20-30% доходу
4. 30-40% доходу
5. 40-50% доходу
6. Більше 50% доходу
7. Важко відповісти/відмова від відповіді

14. Наскільки Ви задоволені своїми житловими умовами? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Повністю задоволений(а)
2. Скоріше задоволений(а)
3. Важко відповісти
4. Скоріше НЕ задоволений(а)
5. Повністю НЕ задоволений(а)

15. Чи бажаєте Ви покращити свої житлові умови? ((оберіть усі варіанти, які підходять))

1. Так, я хочу переїхати в окреме житло, роз'їхатись з родичами/друзями/співмешканцями
2. Так, мені потрібне житло більше за площею/з більшою кількістю житлових кімнат
3. Так, я хочу змінити місце проживання/район проживання
4. Так, мені потрібне більш комфортне житло, з побутовими зручностями
5. Так, я хочу зробити ремонт у тому житлі, в якому я проживаю зараз
6. Так, я б хотів(ла) менше платити за своє житло (нижчу оренду плату, нижчу плату за комунальні послуги)
7. Так, житло, у якому я живу, мені не належить, але я хочу мати житло у приватній власності
8. Ні, я не бажаю/не маю потреби покращувати свої житлові умови
9. Важко відповісти
10. Ваш варіант _____

16. Як саме Ви б хотіли покращити свої житлові умови? (оберіть усі варіанти, які підходять)

1. Так, я хочу переїхати в окреме житло, роз'їхатись з родичами/друзями/співмешканцями
2. Так, мені потрібне житло більше за площею/з більшою кількістю житлових кімнат
3. Так, я хочу змінити місце проживання/район проживання
4. Так, мені потрібне більш комфортне житло, з побутовими зручностями
5. Так, я хочу зробити ремонт у тому житлі, в якому я проживаю зараз
6. Так, я б хотів(ла) менше платити за своє житло (нижчу оренду плату, нижчу плату за комунальні послуги)
7. Так, житло, у якому я живу, мені не належить, але я хочу мати житло у приватній власності
8. Ні, я не бажаю/не маю потреби покращувати свої житлові умови
9. Важко відповісти
10. Ваш варіант _____

17. Якби у Вас був вибір, якому типу житла Ви віддали б перевагу? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Квартирі у багатоквартирному будинку
2. Окремому будинку
3. Мені все одно
4. Важко відповісти
5. Ваш варіант _____

18. Чи готові Ви проживати в орендованому житлі? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Так, я готовий(а) проживати в орендованому житлі тривалий час (щонайменше 10 років)
2. Так, готовий(а), але лише тимчасово
3. Ні, не готовий(а)
4. Важко відповісти
5. Для мене це не актуально/не маю у цьому потреби

19. Чи є якісь причини, які стримують Вас від оренди житла? Оберіть, будь ласка, зі списку або запропонуйте свій варіант. (оберіть усі варіанти, які підходять)

1. У мене взагалі немає грошей на оренду
2. Я маю певну суму грошей на оренду, але не можу знайти підходяще житло у межах цієї суми
3. Не хочу витрачати гроші, бо накопичую на покупку житла
4. У мене немає часу на пошук підходящого житла
5. Я не наважуюсь орендувати житло, тому що боюсь наштовхнутись на шахраїв і втратити гроші
6. Мені не хочеться жити у чужому житлі, користуватись чужими меблями, побутовими приладами і т.п.
7. Я не хочу підлаштовуватись під вимоги орендодавця
8. Я боюсь спонтанного виселення
9. Важко відповісти
10. Мене нічого не стримує від оренди житла
11. Ваш варіант _____

20. Чи проживали Ви коли-небудь в орендованому житлі? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Так, і зараз проживаю
2. Так, проживав(ла), але зараз не проживаю
3. Ні, ніколи не проживав(ла)

21. Чи готові Ви оформити іпотечний кредит на житло/придбати власне житло в іпотеку? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Так
2. Ні
3. Важко відповісти
4. Я вже маю іпотечний кредит на житло
5. Для мене це не актуально/не маю у цьому потреби

22. Якщо так, то яку частину Вашого доходу за місяць Ви готові сплачувати за іпотечним кредитом? (можливий лише один варіант відповіді)

1. До 10% доходу
2. 10-20% доходу
3. 20-30% доходу
4. 30-40% доходу
5. 40-50% доходу
6. Більше 50% доходу
7. Важко відповісти
8. Іпотечний кредит для мене не актуальний/не маю у ньому потреби

23. Чи претендуєте Ви на отримання житла від держави на безоплатній основі / «знаходитеся у черзі» на поліпшення житлових умов? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Так
2. Ні
3. Важко відповісти

24. Якщо так, то як Ви оцінюєте свої шанси на отримання житла від держави на безоплатній основі? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Дуже високі
2. Високі
3. Важко сказати
4. Низькі
5. Дуже низькі
6. Я не претендую на отримання від держави житла на безоплатній основі

25. Які труднощі у Вашому особистому житті пов'язані з незадовільними житловими умовами? (оберіть усі варіанти, які підходять)

1. Я відкладаю народження дитини/дітей, оскільки житлової площі і так недостатньо
2. Маю постійні сварки зі співмешканцями/сусідами
3. Не маю особистого простору, не можу провести вільний час на свій розсуд
4. Я не впевнений(а) у завтрашньому дні, не можу планувати власне життя
5. Не відчуваю себе у безпеці у власному житлі через неблагополучних сусідів, криміногенний район і т.п.
6. Відсутність власного житла не дає можливості влаштовувати особисте життя/спілкуватись з друзями

7. Не можу завести домашню тварину
8. Через житло неналежної якості (відсутність ремонту, побутових зручностей і т.п.) страждає моє фізичне і психологічне здоров'я
9. Важко відповісти
10. Жодних труднощів
11. Ваш варіант _____

26. Чи наявність власного житла була б для Вас стримуючим фактором від еміграції за кордон? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Так
2. Ні
3. Важко відповісти

27. Чи бажаєте Ви отримати допомогу від держави у вирішенні житлових проблем/взяти участь у державних житлових програмах? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Так
2. Так, але я нічого не знаю про такі можливості, про державні житлові програми
3. Ні, я не хочу
4. Ні, я не потребую державної допомоги
5. Я б хотів(ла) взяти участь, але я не підпадаю під критерії діючих програм
6. Я вже є учасником державної житлової програми
7. Важко відповісти

28. Якщо так, то у яких із перерахованих нижче державних житлових програм Ви готові взяти участь? (оберіть усі варіанти, які підходять)

1. Державний пільговий кредит з низькою відсотковою ставкою від 3 до 7 відсотків річних терміном до 30 років
2. Державна підтримка для придбання житла шляхом сплати до 30% вартості житла
3. Надання орендного житла за доступну ціну
4. Надання житла для проживання безкоштовно
5. Надання житла у власність безкоштовно
6. Важко відповісти
7. Я не готовий(а) взяти участь у жодній з перерахованих програм
8. Я не підпадаю під критерії діючих програм
9. Я не хочу/не потребую державної допомоги
10. Я вже є учасником державної житлової програми
11. Ваш варіант _____

29. Чи вбачаєте Ви можливим придбати власне житло без підтримки з боку держави чи/або доступного іпотечного кредиту у найближчі 10 років? (оберіть усі варіанти, які підходять)

1. Так, мій теперішній рівень доходу дозволяє заощаджувати
2. Так, я розраховую, що мій рівень доходу достатньо зросте у найближчі роки
3. Так, сподіваюсь на фінансову підтримку від родичів
4. Ні, я не вбачаю це можливим
5. Важко відповісти/відмова від відповіді
6. Я вже маю власне житло/ у мене немає потреби у придбанні власного житла

30. На Вашу думку, забезпечення громадян України житлом – це відповідальність держави чи відповідальність самих громадян? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Забезпечення житлом громадян України – це відповідальність держави
2. Забезпечення житлом громадян України – це частково відповідальність держави, а частково – самих громадян
3. Забезпечення житлом громадян України – це відповідальність самих громадян
4. Важко відповісти

31. А що у першу чергу повинна робити держава для забезпечення громадян України житлом? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Надавати кредити на покупку житла з низькою відсотковою ставкою
2. Сплачувати частину вартості покупки житла
3. Надавати орендне житло за доступними цінами
4. Надавати житло для тимчасового проживання безкоштовно
5. Надавати житло у власність безкоштовно
6. Держава не повинна забезпечувати громадян житлом, це відповідальність самих громадян
7. Важко відповісти
8. Ваш варіант (вказіть, будь ласка, що саме) _____

32. Чи знайомі Ви з житловою політикою нашої країни? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Так, я знайомий(а) з житловою політикою України, володію інформацією щодо житлових програм
2. Я знаю, що у нашої держави є житлова політика, житлові програми, але я не знайомий(а) з цим детально
3. Я нічого не знаю про житлову політику нашої країни

33. Як Ви вважаєте, чи відповідає житлова політика нашої країни потребам громадян? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Так, відповідає
2. Ні, не відповідає
3. Важко відповісти
4. Я не знайомий(а) з житловою політикою нашої країни

34. Чи знаєте Ви про свої житлові права? (можливий лише один варіант відповіді)

1. Так, я знайомий(а) з відповідною статтею Житлового кодексу України
2. Я знаю, що маю права на житло, але не знаю, у чому вони полягають
3. Я не знаю про свої житлові права